

“BEN IK EEN SHENG NÜ?”

**VROUWEN OP ZOEK NAAR EEN HUWELIJKSPARTNER BINNEN DE
NIEUWE ECONOMISCHE TENDENSEN IN CHINA**

Aantal woorden: 25.422

Marie Everaerd

Studentennummer: 01301903

Promotor: Prof. dr. Ann Heirman

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting Oosterse Talen en Culturen:
China

Academiejaar: 2016 – 2017

Dankwoord

Deze masterproef kwam tot stand in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding ‘Oosterse Talen en Culturen: China’ aan de Universiteit Gent.

Na het China-semester in het derde jaar besloot ik samen met heel wat medestudenten een rondreis te maken door het prachtige China. In Peking en Shanghai kwam ik voor het eerst in aanraking met het fenomeen van de huwelijksmarkt: een markt waar ouders hun kinderen als huwelijkspartner aanbieden. Ik praatte met enkele ouders op zo’n huwelijksmarkt ter verduidelijking van dit fenomeen, maar een jaar later kriebelde het nog steeds om meer te weten te komen over de zoektocht naar een huwelijkspartner in China. Het gevolg van deze blijvende interesse is deze thesis.

Ik wil graag mijn promotor Prof. Dr. Ann Heirman bedanken voor haar hulp en motiverende woorden. Daarnaast bedank ik Dr. Mathieu Torck voor de ondersteuning die hij gedurende de voorbije jaren bood. Ook bedank ik mijn ouders voor alle kansen die ik gekregen heb en hun onvoorwaardelijke steun bij alles wat ik doe. Als laatste bedank ik Benoit, Matthias, mijn lieve vrienden en medestudenten die ook vrienden voor het leven geworden zijn. Dankzij hun interesse voor mijn onderwerp en motiverende berichtjes, was het schrijven van deze thesis net iets leuker.

Inhoudsopgave

Dankwoord	1
Lijst van afkortingen	3
Inleiding	5
1. Huwelijkstradities in China	9
1.1. De belangrijkste precommunistiche tradities.....	9
1.2. De huwelijkswet van 1950.....	12
1.3. Hervormingen na 1980.....	16
1.4. Sociale aspect huwelijkstradities.....	19
2. ‘Leftover women’	23
2.1. All-China Women’s Federation	23
2.2. Wat maakt een vrouw tot een ‘sheng nü’ 剩女?	28
2.3. De vrouwen achter het label ‘sheng nü’	31
2.3.1. Uit balans	31
2.3.2. Leftover men: de echte leftovers	37
2.3.3. De sheng nü in enkele cijfers.....	38
2.3.4. Leftover over de grenzen: Taiwan en Hong Kong	39
2.4. De contradictorische rol van de All-China Women’s Federation.....	42
3. De zoektocht naar een huwelijkspartner	47
3.1. De economische rode draad	47
3.2. “Are you the one?” – Analyse van de populaire show “If you are the one”	53
3.2.1. If you are the one: de show	53
3.2.2. Analyse van het programma “If you are the one”	57
3.3. Andere matchmakers	61
Slot.....	63
Bibliografie	65
Westerse bronnen	65
Chinese bronnen	69
Websites.....	71
Bijlagen	73

Aantal woorden: 25.422

Lijst van afkortingen

- ACWF All-China Women's Federation
- CCP Chinese Communistische Partij
- CCCCP Centraal Comité van de Chinese Communistische Partij
- IYATO "If you are the one"
- Ngo Non-gouvernementele organisatie
- SARFT State Administration of Radio, Film, and Television
- SR Sex Ratio
- VN Verenigde Naties

Inleiding

‘Nearly 80% of young singles awaits true love: survey’.¹ Dit artikel verscheen op 21 februari 2017 op de officiële website van de All-China Women’s Federation. Deze recente publicatie op www.womenofchina.com bewijst dat het thema dat in deze scriptie aan bod zal komen, tot op vandaag nog steeds actueel en relevant is: vrouwen op zoek naar een huwelijkspartner binnen de nieuwe economische tendensen in China. Overal ter wereld gaan mensen op zoek naar de perfecte partner: de ideale match om lief en leed mee te delen. In China is dit niet anders: meer dan één vijfde van de vrouwen op de wereld zijn Chinees, de omvang van hun aandeel omtrent dit onderwerp valt bijgevolg niet te ontkennen. Waar er reeds heel wat geschreven is over de huwelijkstradities in China en het veranderende economische landschap, ontbreekt volgens mij onderzoek naar de zoektocht die de vrouwen ervaren.

De eerste onderzoeksvraag die we dan ook stellen, is meteen de breedste: op welke manier wordt de link gelegd tussen de zoektocht van de Chinese vrouw naar een huwelijkspartner en het veranderende economische landschap in China. Deze overkoepelende vraag is het startpunt voor een hele reeks kleinere vragen die hieruit voortkomen. Doorheen de thesis zal het opvallen dat de economie als de rode draad gezien kan worden. Er was een constante wisselwerking merkbaar tussen de veranderende sociale omstandigheden en de nieuwe economische tendensen die, al dan niet langzaam, China binnensijpelen. Reeds sinds 1949 maakte het Chinese economische landschap enorme veranderingen door: van het communisme onder Mao Zedong tot de opendeurpolitiek van Deng Xiaoping. Deze economische veranderingen werkten stuk voor stuk ook mee aan de veranderingen van het sociale landschap in China. De nieuwe tendensen hingen dan ook onverbiddeijk samen met de sociale omgeving en dit uitte zich ook in de huwelijkstradities. Daarnaast ontstond er in het kader van deze nieuwe economische tendensen in 2007 een nieuwe term: ‘leftover women’. Wat betekent dit label voor de Chinese vrouwen? Hoe gaat de maatschappij om met dergelijke benaming? Deze scriptie wil deze wisselwerking tussen de zoektocht van de Chinese vrouw naar een huwelijkspartner en daarnaast de veranderende economische tendensen onderzoeken en het tot een concreet antwoord omvormen.

Het werk dat de aanleiding gaf voor het schrijven van deze thesis, was het boek van Sandy To. In haar onderzoek wisselt ze theoretische besprekingen af met interviews van vrouwen die

¹ Women of China. “Nearly 80% of young singles awaits true love: survey” Laatste aangepast 21 februari, 2017. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. <http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/survey/1702/4313-1.htm>

beschouwd worden als ‘leftover women’. Ook Leta Hong Fincher handelt in haar boeken en artikels expliciet over de problematiek omtrent de ‘leftover women’. Omwille van haar expliciete beschuldigingen ten opzichte van de Chinese overheid, is het van belang haar werk met kritische noot te lezen. Een goede historische benadering ontbreekt in beide werken echter wel. Het werk van Paul J. Bailey was daarom van nut om zelf een historische basis voor dit onderzoek te kunnen vormen. Vooral zijn benadering van de economische hervormingen was van belang. De principes van Widdowson waren onmisbaar om correct onderzoek te voeren naar het populaire programma “If you are the one”.

Vooraleer we met het onderzoek van start gaan, is het belangrijk om enkele mogelijke pistes van de onderzoeksvraag uit te sluiten. Het is vanzelfsprekend dat er ook in China seksuele diversiteit is en dat niet elke vrouw op een man valt en niet elke man op een vrouw. Om het onderzoek niet te uitgebreid te maken en binnen de opgelegde begrenzing te kunnen blijven, kozen we ervoor om ons in deze scriptie te beperken tot de zoektocht van Chinese vrouwen naar mannen als huwelijkspartner. We laten dus de zoektocht van Chinese vrouwen naar vrouwen als huwelijkspartner buiten beschouwing, zonder het bestaan ervan te negeren of ontkennen. Daarnaast is het ook niet de bedoeling om de vrouw in een slachtofferrol te plaatsen. Deze thesis opteert voor de gelijke behandeling van zowel de vrouw als de man. Verder wordt er in de thesis even over de grenzen heen gekeken naar de situatie in Taiwan en Hong Kong of China in zijn brede geheel voor de volledigheid van het onderzoek. Het is echter wel belangrijk om te vermelden dat het onderzoek betreffende Taiwan en Hong Kong zelf onvolledig is en ons slechts een eerste indruk van de overzeese situatie wenst te geven.

In het eerste hoofdstuk wordt de broodnodige basis voor deze thesis gelegd aan de hand van een overzicht van de meest belangrijke huwelijkstradities in China. Deze tradities zullen dateren van de precommunistische periode tot en met de huidige toestand bij het schrijven van deze thesis. Ook zullen de sociale aspecten kort besproken worden.

Vervolgens wordt er in het tweede hoofdstuk dieper ingegaan op het sociale stigma waar veel vrouwen tegenwoordig mee geconfronteerd worden: ‘leftover women’, een begrip dat recent ontstond om professionele alleenstaande vrouwen van om en bij de leeftijd van 27 jaar te markeren. In dit hoofdstuk wordt eerst en vooral dieper ingegaan op een organisatie die een grote rol speelde in het verspreiden van dit sociale stigma, namelijk de ‘All-China Women’s Federation’. Daarna wordt onderzocht wie de ‘leftover women’ precies zijn en worden misverstanden omtrent de onevenwichtige sex ratio aangepakt. Hoewel we ons in deze thesis zullen concentreren op de ‘leftover women’, zien we dat er onder de mannen een gelijkaardig fenomeen ontstaat: ‘leftover men’. Net zoals de situatie in Taiwan en Hong Kong betreft dit

slechts een korte, doch noodzakelijke vermelding. Dit hoofdstuk eindigt met het blootleggen van de contradictorische rol die de All-China Women's Federation erop na houdt wanneer het over de 'leftover women' gaat.

In het derde en laatste hoofdstuk van de thesis focussen we ons op de effectieve zoektocht van de vrouw naar een partner onder de nieuwe economische tendensen. Ten eerste weerleggen we de economische rode draad die doorheen deze thesis zal lopen. We eindigen met een onderzoek naar het tv-programma "If you are the one" aan de hand van discourse analysis.

In het laatste onderdeel van deze scriptie komen we tot een conclusie omtrent de zoektocht van de vrouw naar een huwelijkspartner binnen de nieuwe economische tendensen in China.

1. Huwelijkstradities in China

Wanneer we een onderzoek voeren naar de huidige situatie waarin Chinese vrouwen op zoek gaan naar een huwelijkspartner, kunnen we de geschiedenis in verband met dit onderwerp niet links laten liggen. Niets begint namelijk van nul en daarom is het ook belangrijk om een blik te werpen op de huwelijkstradities die reeds aanwezig waren in China en verweven waren/zijn in de Chinese cultuur. In dit hoofdstuk bekijken we de basis van de tradities die aan het huwelijk verbonden zijn. Daarbij is het wel van belang dat we niet te veel vanuit Westers standpunt de huwelijkstradities gaan benaderen en steeds kritisch blijven. Zijn sommige bevindingen wel zo specifiek voor China? Gebeuren bepaalde praktijken ook niet gewoon bij ons? Hiervoor waarschuwt ook Ernest Ni met zijn artikel ‘The family in China’. Hij schrijft dat veranderingen op vlak van familie en bijgevolg ook het huwelijk vaak onderzocht worden in vergelijking met de Westerse invloed en dat hier geen empirisch onderzoek bij betrokken werd. Hij nam dan ook de mogelijke relatie tussen Westerse invloed en familiebanden in China onder de loep en gaat niet meteen uit van het idee dat er effectief een relatie is.² Dit hoofdstuk starten we met de belangrijkste precommunistische tradities op vlak van het huwelijk. Vervolgens bespreken we de huwelijkswetten en hun aanpassingen en we eindigen dit hoofdstuk met een blik te werpen op de belangrijkste sociale aspecten van de huwelijkstradities in China.

1.1. De belangrijkste precommunistische tradities

We beginnen deze basis uit te werken in de periode voor 1949, voor er sprake was van de Volksrepubliek China. Dit is een hele ruime periode en het is niet de bedoeling om een volledige gedetailleerde beschrijving te geven van het huwelijk in China voor de twintigste eeuw. Om die reden beperken we ons tot een korte toelichting over Confucius en het huwelijkscontract, de twee belangrijkste tendensen in het kader van dit onderzoek.

De eerste tendens die we kritisch moeten benaderen zijn de zogenaamde ‘confucianistische waarden’: een begrip dat zeer vaak als oorzaak van bepaalde tradities wordt aangeduid, doch een begrip met een betekenis die zeer ambigue is. Confucius was zonder twijfel één van de belangrijkste klassieke Chinese filosofen. In het oude China had de Chinese vrouw volgens het

² Ni, Ernest. “The Family in China” in *Marriage and Family Living*, Vol.16, Nr. 4, International Issue on the Family. (1954): 315-318. Uitgegeven door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR. P. 315

onderzoek van Bernard I. Murstein een goede status in de maatschappij. Later werd deze positie sterk verzwakt, onder andere wegens het leenstelsel dat tijdens deze periode van kracht was.³ Volgens Confucius (551-479 v. Chr.) waren er vijf relaties die hier in volgorde van belangrijkheid worden opgesomd: (1) heerser – minister, (2) vader – zoon, (3) oudere broer – jongere broer, (4) man – vrouw, (5) tussen vrienden. We merken op dat de huwelijksrelatie tussen man en vrouw eerder laag geplaatst werd. Dit was zo omdat het huwelijk louter een praktische aangelegenheid was.⁴ Omdat de relatie tussen man en vrouw van functionele aard was en de huwelijken meestal op voorhand geregeld waren, was er (toch bij het begin van het huwelijk) geen sterke band tussen beide huwelijkspartners aanwezig. Ook de aantrekking tussen beiden was minder tot niet van belang. Het ontbreken van liefde⁵ bij het begin van het huwelijk staat haaks op het hedendaagse Westerse huwelijk. Volgens Bernard I. Murstein was het idee dat liefde het uitbouwen van een sterke familie in de weg zou staan. Om die reden lag de keuze voor een huwelijkspartner bij de ouders.⁶ De hoofdreden van een verbintenis tussen man en vrouw was namelijk om de familielijn verder te zetten en het hebben van kinderen was bijgevolg één van de belangrijkste doelen. Het huwelijk diende dit te volbrengen.⁷

Ook de geschriften van Confucius hadden een invloed op de positie van de vrouw in China. In de confucianistische klassieken⁸ werd de nadruk gelegd op patriarchale voorouderverering en kinderlijke piëteit.⁹ Elisabeth Croll geeft aan dat dit ook zo verklaard werd in ‘Optekeningen over de ritens’ *lij* 礼记¹⁰, het boek dat de regels voor correct sociaal gedrag verklaart. Volgens ‘Optekeningen over de ritens’ was het ultieme doel van het huwelijk het verenigen van twee familielijnen.¹¹ Daarnaast had de vrouw ook nog drie plichten: als kind, zou ze haar vader

³ Murstein, Bernard I. *Love, sex, and marriage through the ages*. New York: Springer Publishing Company, 1974. P. 467

⁴ Pimentel, Ellen Efron. “Just how I love thee?: Marital Relations in Urban China” in *Journal of Marriage and Family*, Vol. 62, Nr. 1 (2000): 32-47. Gepubliceerd door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR. Pp. 32-33

⁵ Het ontbreken van liefde wordt ook door Cheng Yu bevestigd. In zijn artikel staat dat mannen en vrouwen de kans niet krijgen om verliefd te worden. Cfr: Cheng Yu 程煜. “Weihe gudai sheng nan sheng nü shao?” 为何古代剩男剩女少? (Waarom zijn er minder leftover men en leftover women in de oude tijden?). *Da Keji* (baike xin shuo) 大科技(百科新说) (2013): 54-55. P. 54

⁶ Murstein. *Love, sex, and marriage through the ages*. Pp. 469-472

⁷ Pimentel. *Just how I love thee?: Marital Relations in Urban China*. Pp. 32-33

⁸ In totaal zijn er zes boeken die tot de confucianistische klassieken gerekend worden: “Book of Changes” *Yijing* 易经, “Book of Documents” *Shujing* 书经, “Book of Songs” *Shijing* 诗经, “Ritual Books” *Liji* 礼记, *Zhouli* 周礼 en *Yili* 仪礼, “Spring and Autumn Annals” *Chunqiu* 春秋 en “Book of Music” *Yuejing* 乐经.

⁹ Murstein. *Love, sex, and marriage through the ages*. P. 467

¹⁰ Cfr: Legge, James, trans. “The Li Ke (The Book of Rites) Part 1.”, in twee delen, in: *Sacred Books of the East*, deel xxvii (1-10) en xxviii (11-46), Oxford (At the Clarendon Press) 1885.

¹¹ Croll, Elisabeth. *The politics of marriage in contemporary China*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. P. 4

gehoorzamen, eens ze uit huis ging en gehuwd was, zou ze haar echtgenoot gehoorzamen en wanneer haar echtgenoot sterft, zou ze haar zoon gehoorzamen. Onder Confucius was de vrouw niets meer dan iemand die zou gehoorzamen.¹²

Niet alleen Confucius had invloed op de manier waarop een vrouw haar plaats in de maatschappij kreeg, ook vermeldt Murstein dat het boeddhisme en de Chinese kosmologie een bijdrage leverden. In het boeddhisme heeft de vrouw ook een inferieure positie ten opzichte van de man. In de Chinese kosmologie staat *yang* 阳 voor het mannelijke en *yin* 阴 voor het vrouwelijke. Enerzijds betekent *yang* al het positieve: zon, hoogte, licht, sterkte en dergelijke. Anderzijds staat *yin* voor het negatieve: maan, diepte, duisternis, zwakte en dergelijke.¹³ Beverley Hooper verklaart de positie van de vrouw door middel van de Chinese kosmologie verder door aan te geven dat *yin* en *yang* complementair zijn, maar niet gelijk. De vrouw werd in een inferieure positie geplaatst.¹⁴

Het confucianisme sijnpeelde als het ware doorheen de maatschappij, te beginnen bij de hoogste klasse. Het was vooral bekend bij de elite en slechts een minderheid van de boeren kreeg te maken met deze overtuigingen. De arbeid van de vrouw was in hun situatie van groot belang en dat gaf haar ook meer zeggenschap in de familie. We kunnen dus onmogelijk de lage positie die de Chinese vrouw had in het precommunistische familiesysteem in China veralgemenen aangezien het confucianisme vooral bij de hogere kringen gekend was.

De tweede tendens die van belang is voor de periode voor de twintigste eeuw die we bespreken is het huwelijkscontract. Uit het onderzoek zal blijken dat het huwelijkscontract ook later van belang zal zijn voor de evolutie van het huwelijk in China. Voor 1949 was het huwelijkscontract een overeenkomst die gesloten werd tussen twee families. De toestemming van het koppel was niet noodzakelijk. Later zullen we op dit vlak een verandering kunnen zien. In het kader van het huwelijkscontract zien we ook reeds een fenomeen dat we zouden kunnen omschrijven als *matchmaking avant la lettre*. De hedendaagse programma's die koppels samenbrengen zoals 'If you are the one' en dergelijke worden later in deze thesis onderzocht, maar ook in de precommunistische periode zien we dat de ouders gebruik maakten van

¹² Coontz, Stephanie. *Marriage, a history: how love conquered marriage*. VS: Viking Penguin, 2005. Geraadpleegd op 27 maart 2017, Google Books. P. Nvt.

¹³ Murstein. Love, sex, and marriage through the ages. Pp. 467-475

¹⁴ Hooper, Beverley. "Women in China: Mao v. Confucius" in *Labour History*, Nr. 29, Women at work. (1975): 132-145. Uitgegeven door Australian Society for the study of labour history, Inc. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR. P. 134

professionele matchmakers. Hierbij waren geschenken en de horoscoop van belang. Mocht de horoscoop niet overeenkomen, kon hier volgens Murstein wel een mouw aan gepast worden.¹⁵

Ook de echtscheiding is een concept dat in de loop van de geschiedenis veranderingen zal ondergaan. Er waren reeds drie soorten echtscheiding aanwezig: (1) een echtscheiding aangevraagd door één partij, (2) een echtscheiding met wederzijdse overeenkomst en (3) een echtscheiding opgelegd door de autoriteiten. Net zoals liefde geen noodzakelijke reden was om toestemming te krijgen om een huwelijk te sluiten, waren gevoelens ook geen geldige reden om het huwelijk te beëindigen. Een echtscheiding vond plaats wanneer dit de beste oplossing was voor de familie. Hoe dan ook was een scheiding een gebeurtenis dat zelden voorkwam in de periode die aan de huwelijkswet van 1950 voorafging.¹⁶

1.2. De huwelijkswet van 1950

Vanaf de 20ste eeuw merken we op dat er geleidelijk aan veranderingen plaatsvinden. In 1949 riep de Chinese Communistische Partij¹⁷ (vanaf nu gebruiken we de afkorting CCP) onder leiding van Mao Zedong 毛泽东 (1893 – 1976) de Volksrepubliek China *Zhonghua Renmin Gongheguo* 中华人民共和国 uit. Op het vlak van het huwelijk vonden er een aantal belangrijke veranderingen plaats in de nieuwe staatsvorm. Deze veranderingen betekenden voor vele traditionele aspecten van het huwelijk een einde. Hier droeg ook de CCP zelf zijn steentje tot bij.¹⁸ Dat deed de CCP vooral door de All-China Women's Federation¹⁹ in te zetten om – naast andere activiteiten zoals campagnes – te zorgen dat de nieuwe huwelijkswet *hunyin fa* 婚姻法 zijn weg zou vinden naar het Chinese volk.²⁰ In het boek 'Changing identities of Chinese women' geeft Elisabeth Croll een citaat van een vice-president van de All-China Women's Federation die deze rol als hulpmiddel van de CCP bevestigt:

¹⁵ Murstein. Love, sex, and marriage through the ages. Pp. 467-475

¹⁶ Murstein. Love, sex, and marriage through the ages. Pp. 467-475

¹⁷ De Chinese Communistische Partij werd opgericht op 1 juli 1921 en richtte in 1949 de Volksrepubliek China op. Sindsdien is dit de enige machthebbende partij van de Volksrepubliek China geweest. Cfr: Gelb Joyce en Palley Marian Lief. *Women and Politics around the world: a comparative history and survey, volume 2*. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-Clio (2009). Geraadpleegd op 18 maart 2017, Google Books. P. 292

¹⁸ Pimentel. Just how I love thee?: Marital Relations in Urban China. Pp. 32-33

¹⁹ De All-China Women's Federation komt uitgebreider aan bod in hoofdstuk 3.1. "All-China Women's Federation".

²⁰ Tsimonis, Konstantinos. "Purpose and the adaptation of authoritarian institutions: the case of China's state feminist organization." in *Journal of Chinese political science/Association of Chinese Political Studies* (2015): 57-74. Geraadpleegd op 2 maart 2017, Google Scholar. P. 58

“We must use and are using every possible means to implement the Marriage Law thoroughly. We regard this as a constant, serious, political task and are determined to achieve complete victory in this important social reform.”²¹

Op 1 mei 1950 werd de nieuwe huwelijkswet officieel geïmplementeerd in de Volksrepubliek China. Volgens Paul J. Bailey voelde deze wet aan als het hoogtepunt van de veranderingen waar men tijdens voorgaande jaren reeds naartoe had gewerkt. De huwelijkswet van 1950 was een aanvulling en aanpassing op de voormalige ‘familiewet’ en streefde naar gelijkheid tussen man en vrouw.²² De wet maakte een einde aan alle oude vormen van discriminatie die legaal waren ten opzichte van de vrouw.²³ Zo was ze de eerste wet die rechten voor vrouwen op vlak van huwelijk, scheiding en erfenis op een effectieve manier implementeerde. Het geven of ontvangen van een bruidschat en andere praktijken uit het oude, precommunistische China, moesten aan de kant geschoven worden.²⁴

Daarnaast vonden ook de volgende veranderingen plaats: de gearrangeerde huwelijken werden verboden en de minimumleeftijd om te trouwen werd vastgezet op 20 jaar voor mannen en 18 jaar voor vrouwen. Met behulp van een verbetering van het registratiesysteem, had deze nieuwe wet voor ogen om gearrangeerde huwelijken te bannen. Dit alleen al was een grote verbetering op vlak van de rechten van de vrouw. Daarnaast schonk de wet in artikel één aandacht aan twee belangrijke concepten: “Vrijheid van huwelijk” *ziyou jiehun* 自由结婚 en “Vrije keuze binnen het huwelijk” *hunyin ziyou* 婚姻自由. Elisabeth Croll gebruikt deze twee concepten ook als maatstaf om twee verschillende conclusies te weerleggen. Het eerste concept is de graad waarin de individuele partijen hun eigen contracten regelen. Dit wil zeggen dat er gekeken wordt in welke mate verwante partijen, zoals de ouders, invloed hebben op het huwelijk en in welke mate er sprake is van een exclusieve controle en in hoeverre mannen beslissen over familie zaken. Ten tweede kan de graad waarin huwelijkspartners ‘willekeurig’ gekozen worden, duiden op de mate in dewelke de overheid erin geslaagd is deze hiërarchische relaties te verminderen en gelijke rechten tussen man en vrouw op vlak van het huwelijk in te

²¹ Croll, Elisabeth. *Changing identities of Chinese women*. Londen & New Jersey: Zed Books, Hong Kong: Hong Kong University Press, 1995. P. 96

²² De wet van het jaar 1930 plaatste gelijkheid niet op de eerste plaats. Volgens die wet moest er in elke familie een familiehoofd aanwezig zijn. De wet impliceerde dat dit familiehoofd een man moest zijn. Cfr: Bailey, Paul J. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. Verenigd Koninkrijk: Palgrave Macmillan, 2012. Pp. 101-102

²³ Hooper. *Women in China: Mao v. Confucius*. P. 136

²⁴ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. Pp. 101-102

voeren. “Vrije keuze van het huwelijk” moet echter – zeker in de landelijke gebieden – met een korrel zout genomen worden.²⁵

De eerste belangrijke verandering waar de huwelijkswet voor zorgde was op vlak van leeftijd. Waar de huwelijksleeftijd in het begin van de 20ste eeuw gemiddeld nog 19 à 20 jaar was voor een man en 17 à 18 jaar voor een vrouw, werd bij de implementatie van de nieuwe huwelijkswet van 1950 de minimumleeftijd om te huwen voor mannen vastgezet op 20 jaar en voor vrouwen op 18 jaar. Niet alleen de nieuwe huwelijkswet werd in 1950 uitgedragen, maar ook de wet op grondbezit werd op hetzelfde moment herbekeken. Deze nieuwe huwelijkswet was dusdanig verbonden met het herbekijken van de wet op grondbezit en andere economische hervormingen. De verbinding met de wet op grondbezit wordt duidelijk met het feit dat vrouwen nu ook een deel van het land konden bezitten en op die manier, bijvoorbeeld door cultivatie van de grond, een gezinsvermogen konden creëren. Het was een stap vooruit in de onafhankelijkheid van de vrouw ten opzichte van de man.²⁶ Voor 1950 was het voor een vrouw namelijk onmogelijk om een eigendom te bezitten of te erven en was ze volledig afhankelijk van haar man. Het feit dat men als vrouw geen bezit kon hebben, betekende dat de keuze om niet te trouwen economisch gezien niet aantrekkelijk was. De wet op grondbezit zorgde ervoor dat het als vrouw mogelijk werd om economisch onafhankelijk te leven.²⁷ Zowel de huwelijkswet als de wet op grondbezit maakten deel uit van het beleid van de CCP om een nieuwe ‘democratische’ staat te creëren.²⁸ Elisabeth Croll vermeldt om die reden dat de nieuwe kijk op het huwelijk ook een positieve invloed had op de positie van de vrouw.²⁹ Deze eerste hervorming van de wet kwam er niet omwille van demografische redenen met de bedoeling om de groei van de populatie af te remmen.

De tweede belangrijke verandering kwam er op vlak van de registratie van het huwelijk. Artikel 6 van de huwelijkswet van 1950 verplichtte dat de huwelijken geregistreerd moesten worden. Voor 1949 was het huwelijk een sociaal contract tussen twee families. Dit contract maakte nu een verschuiving naar een wettelijk contract, ook met de Chinese staat. Op die manier werd het registratiesysteem een mechanisme die de controle die de CCP wilde

²⁵ Croll. The politics of marriage in contemporary China. Pp. 1-7

²⁶ Noboru, Niida. “Land reform and new marriage law in China.” In *The Developing Economies*, Vol. 2, Nr. 1. (1964): 3-15. Geraadpleegd op 22 december 2016, Google Scholar. Pp. 3-6

²⁷ Hooper. *Women in China: Mao v. Confucius*. Pp. 135-136

²⁸ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 101

²⁹ Croll. *The politics of marriage in contemporary China*. P. 4

uitoefenen op de Chinese populatie moest faciliteren.³⁰ De registratie werd echter niet zomaar uitgevoerd en diende deels om de correcte uitvoering van het huwelijk volgens de wet na te gaan. Ten eerste is het belangrijk dat de man en de vrouw die huwen zichzelf komen registreren. Niemand anders mag dit in hun plaats volbrengen. De invloed van bijvoorbeeld de ouders zet hier reeds een stap terug. Daarnaast wordt bij de registratie ook gecontroleerd of het huwelijk in vrije wil volbracht werd en of de leeftijdsminima nageleefd werden. Het registratiesysteem was cruciaal om definitief een einde te kunnen maken aan de vroeg-Chinese praktijken – zoals uithuwelijking – die hierboven reeds vermeld werden. Toch vermeldt Noboru Niida dat er twijfel bestaat of de registratie wel een onvoorwaardelijke voorwaarde is om het huwelijk te voltooien. Ongeregistreerde huwelijken bleven illegaal, maar er was ruimte om ook later het huwelijk nog te laten registreren. Pas bij een geregistreerd huwelijk, wordt ook voor de man en de vrouw de relatie echt bevestigd en hangt er dus ook een psychologisch belang aan vast.³¹ Het voornaamste doel van de registratie was ook volgens H. Yuan Tien de blik op het huwelijk moderniseren en de vroege gearrangeerde huwelijken stop te zetten. Deze visie werd ook uitgedragen in verschillende campagnes na de mislukking van de Grote Sprong Voorwaarts *Da Yue Jin* 大跃进 in het jaar 1962, maar het had geen verandering in de wet als gevolg.³² De aanpak bestond uit het aansporen van de jongeren om te wachten met trouwen en te hopen op hun vrijwillige medewerking. Door middel van een familiebeleid wilde men de bevolkingsgroei onder controle brengen. Een bekende slogan van dit beleid was “later, langer, minder” *wan, chang, shao* 晚, 长, 少: later kinderen baren, langer wachten om een tweede kind te krijgen, minder kinderen baren. Deze aanpak was effectief, maar H. Yuan Tien wijst ons op het feit dat officiële media wellicht overdreven resultaten van het effect van deze campagne weergaf. De minimumleeftijd om te trouwen werd gedurende de jaren 70 niet aangepast.³³

De laatste belangrijke aanpassing van de huwelijkswet is de gelijke vrijheid voor mannen en vrouwen om te trouwen en ook te scheiden. Vrouwen en mannen kunnen nu allebei de scheiding aanvragen. De echtscheiding die aangevraagd wordt door vrouwen is gestegen in vergelijking met China voor 1949. Het feit dat vrouwen omwille van de opnieuw geformuleerde

³⁰ Yuan Tien, H. “Age at Marriage in the People’s Republic of China” in *The China Quarterly*, Nr. 93. (1983): 90-107. Gepubliceerd door Cambridge University Press namens the School of Oriental and African Studies. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR. Pp. 90-98

³¹ Noboru. Land reform and new marriage law in China. Pp. 6-8

³² In de jaren 1950 werden verschillende manieren gebruikt om de invloed van de ouders op de huwelijken van de kinderen te verminderen. In die periode werden de ouders in de films, toneelstukken en literatuur afgebeeld als koppige mensen die de traditionele structuren en het uithuwelijken maar moeilijk konden loslaten. Op hetzelfde moment zag je de jeugd die vocht voor de nieuwe communistische vrijheid van keuze. Een voorbeeld van zo’n toneelstuk is ‘Chao Hsio-Lan’ van Chin Chien. Cfr: Murstein. Love, sex, and marriage through the ages. P. 480

³³ Yuan. Age at Marriage in the People’s Republic of China. Pp. 90-98

wet op grondbezit economisch onafhankelijker zijn, heeft hier zeker zijn invloed op gehad. In de huwelijkswet van 1950 kunnen we drie nieuwe soorten echtscheidingen onderscheiden: echtscheiding door onderlinge toestemming, echtscheiding door bemiddeling en echtscheiding door proces. De eerste vorm is de eenvoudigste: man en vrouw moeten beiden hun akkoord geven. De tweede en de derde vorm maken deel uit van een tweestappenplan waarbij toch nog geprobeerd wordt om de scheiding niet te laten voltooiën. Hoe dan ook maakte het proces tot echtscheiding reeds een grote vooruitgang sinds de Volksrepubliek China.³⁴

Algemeen liet de huwelijkswet van 1950 wel de indruk na dat het huwelijk de algemene norm was. Daarnaast was de enige correcte vorm van huwelijk een verbintenis tussen man en vrouw³⁵ en het monogaam zijn was een vereiste. Zich niet aan deze voorwaarden houden behoorde niet tot de mogelijkheden.³⁶

1.3. Hervormingen na 1980

In 1980, in de nasleep van de Culturele Revolutie *Wenhua Dageming* 文化大革命 (1966 – 1976), werd de huwelijkswet opnieuw aangepast. Net zoals bij de voorgaande veranderingen omtrent de wet, was de leeftijd nogmaals aan een aanpassing onderhevig. Op dat moment werd beslist dat de huwbare leeftijd voor vrouwen verhoogd zou worden naar de leeftijd van 20 jaar en voor mannen naar die van 22 jaar.³⁷ Deze beslissing vinden we terug in artikel 6 van de Huwelijkswet van de Volksrepubliek China:

“第六条 结婚年龄，男不得早于二十二周岁，女不得早于二十周岁。晚婚晚育应予鼓励。”³⁸

“Artikel 6: Wat betreft de huwelijksleeftijd, mannen mogen niet jonger dan 22 jaar zijn, vrouwen mogen niet jonger dan 20 jaar zijn. Later trouwen en later baren moet aangemoedigd worden.” (Eigen vertaling, M.E.)

³⁴ Noboru. Land reform and new marriage law in China. Pp. 12-13

³⁵ Met andere woorden: homoseksualiteit werd niet aanvaard.

³⁶ Bailey. Women and Gender in Twentieth-Century China. P. 104

³⁷ Yuan. Age at Marriage in the People's Republic of China. Pp. 90-98

³⁸ Congressional-executive commission on China. “Marriage Law of the People's Republic of China (Chinese and English text)” Laatst gewijzigd op 19 september, 2016. Geraadpleegd op 21 mei, 2017. [Http://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/marriage-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended](http://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/marriage-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended).

Hierbij merken we op dat deze leeftijden eerder aan de hogere kant liggen. Bij een vergelijking met België stellen we vast dat de minimumleeftijd voor mannen en vrouwen 18 jaar is.³⁹ Het verschil van respectievelijk 2 en 4 jaar kunnen we als opmerkelijk beschouwen. Een gevolg van deze aanpassing was een toename van de huwelijken. Dat kwam omdat de nieuwe legale leeftijd in contrast stond met de jaren 1970, de periode waarin de jongeren aangespoord werden pas laat te trouwen. De toename van de huwelijken was dus vooral bij de jongere mensen merkbaar.⁴⁰ De periode rond 1980 was tegelijkertijd ook een periode waarin men zich bezighield met de alsmaar stijgende bevolkingsgroei in China. Dat merken we ook in bovenstaand artikel 6. Wanneer de huwelijksgraad een stijging kende, was dit een bijna onvermijdelijk gevaar voor de lage geboortegraad die men wilde nastreven.⁴¹ Omwille van de lage geboortegraad die de overheid in China voor ogen had, werden koppels aangespoord om gebruik te maken van anticonceptie. Daarnaast werd er bij de hervorming van de huwelijkswet in 1980 een nieuwe verplichte maatregel opgelegd die nageleefd moest worden vooraleer men kon trouwen. Alle koppels werden verplicht een medisch onderzoek te laten uitvoeren. De koppels bij wie erfelijke ziekten vastgesteld werden, kregen geen toestemming om kinderen te baren. De provincie Gansu 甘肃省 was in 1988 de eerste provincie die koppels met een mentale beperking verbood om kinderen te hebben. De andere Chinese provincies volgden Gansu in de loop van de jaren 90. Deze maatregel had vooral te maken met de door de CCP beoogde 'kwaliteit' *suzhi* 素质 van de Chinese bevolking, een aspect van het familiebeleid dat in een later hoofdstuk aan bod zal komen.⁴² Vanaf 2003⁴³ was het niet meer noodzakelijk om het aan het huwelijk voorafgaande medische onderzoek te laten uitvoeren.

Ook het registratiesysteem kwam na 1980 opnieuw ter sprake. Officieel worden huwelijken in de Volksrepubliek China voltrokken door de wettelijke registratie en niet door een viering.

³⁹ Cfr: Belgium. "Wettelijke Huwelijksvoorwaarden" Geraadpleegd op 2 mei 2017. <https://www.belgium.be/nl/familie/koppel/huwelijk/voorwaarden>.

⁴⁰ Tian Xinyuan 田心源 en Zhang Chuanwei 张传伟. "Zhonghua renmin gongheguo de jiehun nianling" 中华人民共和国的结婚年龄 (De huwelijksleeftijd in de Volksrepubliek China). Guowai Shehui Kexue 国外社会科学 (1983). P. 43

⁴¹ Dit wordt ook bevestigd door Tian Xinyuan en Zhang Chuanwei: uit een enquête bleek dat 65% van de Chinese vrouwen reeds zwanger waren 3 maanden nadat ze getrouwd waren en 85% werd pas zwanger meer dan een jaar na hun huwelijk. Cfr: Tian Xinyuan 田心源 en Zhang Chuanwei 张传伟. "Zhonghua renmin gongheguo de jiehun nianling" 中华人民共和国的结婚年龄 (De huwelijksleeftijd in de Volksrepubliek China). P. 43 en Yuan. Age at Marriage in the People's Republic of China. Pp. 90-98

⁴² Bailey. Women and Gender in Twentieth-Century China. P. 143

⁴³ Op 8 augustus maakte de CCP de nieuwe regulaties omtrent het registratiesysteem bekend. Deze werden geïmplementeerd vanaf 1 oktober 2003. Cfr: Yu Xiuli 于秀丽. "tanxin "hunyin dengji tiaoli" de shehui yingxiang" 谈新《婚姻登记条例》的社会影响 (Over de sociale invloed van de nieuwe huwelijksregistratieregulaties). Heilongjiang shi zhi 黑龙江史志 (2009): 89-88. P. 89

Alhoewel een huwelijk in China altijd heeft losgestaan van religie, vonden er toch heel veel vieringen plaats. Deze vielen niet onmiddellijk onder een religie, maar onder de Chinese traditie. Ondanks het feit dat de registratie van het huwelijk verplicht is, wordt deze vaak nog niet uitgevoerd omdat de koppels en hun familie deze als minder belangrijk beschouwen ten opzichte van hun traditionele huwelijk. In 2001 vonden er echter wijzigingen van de wet plaats met als gevolg dat de registratie nu strikter toegepast werd. Ook in 2003 werden er opnieuw aanpassingen van het registratiesysteem doorgevoerd. Dit wordt bevestigd door de naamsverandering van de huwelijksregistratie: de naam werd veranderd van “*Regulations on the Administration of Marriage Registration*” *hunyin dengji guanli tiaoli* 婚姻登记管理条例 naar “*Marriage Registration Regulations*” *hunyin dengji tiaoli* 婚姻登记条例. Daarnaast werd nu verwacht dat de vrouw en de man die willen trouwen, zelf bewijzen dat ze zich in een legale staat bevinden om te huwen en dus niet reeds getrouwd zijn en dergelijke.⁴⁴

Zoals eerder aangegeven, werd in 2001 de wet nogmaals aangepast en dit met de nodige publiciteit. We zagen al dat het registratiesysteem van het huwelijk opnieuw aangepast werd en dat er meer vrijheid voor de koppels zelf van toepassing was. De verantwoordelijkheid van de registratie werd meer bij de burgers zelf gelegd. Dat blijkt uit artikel 8 van de Huwelijkswet van de Volksrepubliek China:

“第八条 要求结婚的男女双方必须亲自到婚姻登记机关进行结婚登记。符合本法规定的，予以登记，发给结婚证。取得结婚证，即确立夫妻关系。未办理结婚登记的，应当补办登记。”⁴⁵

“Artikel 8: Zowel de man als de vrouw die verlangen een huwelijk te sluiten, zullen zich persoonlijk registreren bij het kantoor voor huwelijksregistratie. Indien het voorgestelde huwelijk conform is aan de bepalingen uit deze wet, zal het koppel de toestemming krijgen om zich te registreren en de huwelijksakte te ontvangen. De relatie tussen de man en de vrouw wordt geïmplementeerd vanaf het moment dat de huwelijksakten ontvangen zijn. Bij het ontbreken van de registratie van het huwelijk, zullen man en vrouw deze procedures ondergaan.” (Eigen vertaling, M.E.)

⁴⁴ Palmer, Michael. “Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction” in *The China Quarterly*, Nr 191, *China’s Legal System: New Developments, New Challenges*. (2007): 675-695. Uitgegeven door Cambridge University Press namens the School of Oriental and African Studies. Geraadpleegd op 7 november 2016, JSTOR. Pp. 676-681

⁴⁵ Congressional-executive commission on China. “Marriage Law of the People’s Republic of China (Chinese and English text)” Laatst gewijzigd op 19 september, 2016. Geraadpleegd op 21 mei, 2017. <http://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/marriage-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended>

Ook op vlak van echtscheiding werd vrijheid een nog belangrijkere factor. Hoewel een echtscheiding tussen man en vrouw sinds 1950 reeds veel vlotter volbracht kon worden, werd nu de gelijke verdeling van goederen tussen beide partners gegarandeerd. Dit was opnieuw een belangrijke stap in de vooruitgang van de positie van de vrouw.⁴⁶

Nog op vlak van de echtscheiding, werd in 2001 beslist dat het plegen van huiselijk geweld strafbaar werd en dat ook dit vanaf nu aangehaald kon worden als een geldige reden om de echtscheiding aan te vragen.⁴⁷

De hervormingen van de wet uit 1980 in 2001 dienden daarnaast in grote mate om nog meer duidelijkheid te scheppen rond wanneer een huwelijk toegestaan werd en wanneer een huwelijk als nietig verklaard zou worden.⁴⁸

1.4. Sociale aspect huwelijkstradities

Naast het legale aspect op vlak van huwelijkstradities, is het ook belangrijk om het sociale aspect dat deze tradities met zich meebrengen dieper te onderzoeken. Nog steeds zijn er oude huwelijksgebruiken in China merkbaar, vooral in de landelijke gebieden is dit het geval.⁴⁹ Ook Xu Hao ontkent het belang van de veranderingen van het huwelijk op wettelijk vlak niet. Hij schrijft dat het vaststellen van de minimumleeftijd om te huwen, een belangrijke indicator is van de veranderingen van de sociale status van de vrouw. Daarnaast ziet hij een positief verband tussen de regulatie van de leeftijd en het belang en deelname van de vrouw in de maatschappij. De veranderingen over de jaren heen zouden als een reflectie van de sociale status van de vrouw beschouwd kunnen worden.⁵⁰

De aanpassingen sinds de jaren 1950 zorgden er niet alleen voor dat de sociale status van de vrouw een verbetering kende, ook de omgeving van de man en vrouw die zouden trouwen was aan verandering onderhevig. Hierboven konden we al merken dat de invloed van de ouders niet klein is, maar dat bepaalde zaken zoals het veranderen van het registratiesysteem daar wel iets aan willen doen. Daarnaast zien we echter ook dat er vanuit de nabije omgeving van de persoon in kwestie een bepaalde sociale druk aanwezig is. Deze druk verwijst niet alleen naar

⁴⁶ Kaufman, Joan. "The Global Women's Movement and Chinese Women's Rights" in *Journal of Contemporary China*, Vol. 21, Nr. 76. (2012): 585-602. Geraadpleegd op 9 maart 2017, Google Scholar. P. 588

⁴⁷ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 145

⁴⁸ Palmer. "Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction" P. 694

⁴⁹ Hooper. *Women in China: Mao v. Confucius*. Pp. 136-137

⁵⁰ Xu Hao 许浩. "Lun Zhongguo funü fading hunling de yanbian" 论中国妇女法定婚龄的演变 (On historical changes of the Chinese women's legal age for marriage). *Zhanjiang haiyang daxue xuebao 湛江海洋大学学报* (2006). P. 1

de druk uitgeoefend door de ouders, maar ook druk van de grotere familie, vrienden, werkomgeving⁵¹ en dergelijke. Deze druk is er zeker als het gaat om iemand die op ‘oudere’ leeftijd (eind de twintig, begin de dertig) nog niet gehuwd is.⁵²

De CCP probeerde door middel van verandering van de huwelijkswet dan wel de beslissing op vlak van huwelijk en partner terug te brengen tot bij de individuen zelf en de invloed van de ouders op die manier te verminderen, toch wil dit niet zeggen dat deze invloed zomaar verdwenen was. Dikwijls blijven zoon en dochter beïnvloed door hun ouders wanneer ze op zoek gaan naar een levenspartner. We mogen niet meteen aannemen dat dit als negatief beschouwd wordt door de kinderen. Vaak is de opinie van de ouders van groot belang en wordt deze ten zeerste gewaardeerd.⁵³ Daarnaast betekent invloed van de ouders niet meteen dat het om een uithuwelijking gaat. De invloed van de ouders in de huidige context betreft meestal het geven van advies, zoals in heel veel verschillende maatschappijen ter wereld gebruikelijk is.⁵⁴ De ouders worden geregeld geraadpleegd op het moment dat zoon of dochter ouder is geworden dan de ‘normale’ leeftijd om te huwen, maar ook de jongere kinderen zullen hun ouders betrekken bij hun partnerkeuze en luisteren naar de wensen en meningen die hun ouders erop na houden. Elisabeth Croll geeft aan dat dit te maken heeft met de onafhankelijkheid van de kinderen ten opzichte van hun ouders. Vaak krijgen de kinderen financiële hulp bij het organiseren van het huwelijksfeest, de uitwisseling van geschenken en de nieuwe woonst voor de pasgetrouwen.⁵⁵ Ook Nancy E. Riley bevestigt dat de hulp van de ouders sneller werd ingeroepen wanneer bij ongehuwde vrouwen de leeftijd van dertig jaar in zicht kwam. Uit een onderzoek bleek dat van de 248 getrouwde bevroegden, bijna 45% door de ouders geïntroduceerd werd aan de toekomstige man of vrouw. Vaak had het ontbreken van een openlijke dating-cultuur eind de jaren 1980 hier ook wel iets mee te maken. Deze ontmoetingen geregeld door de ouders werden niet als negatief beschouwd.⁵⁶

⁵¹ Ook zoveel jaar later is er nog steeds een sociale druk van de werkomgeving. Een recent voorbeeld hiervan vinden we terug bij één van de interviews die Sandy To voor haar boek afnam: een collega intimideerde Kendra, een vrouw die als leftover woman beschouwd werd en hij noemde haar een ‘cheap leftover’ omdat ze zagezegd te kieskeurig zou zijn. Cfr: To, Sandy. *China’s Leftover Women: Late marriage among professional women and its consequences*. Londen en New York: Routledge, 2015. P. 28

⁵² Croll. The politics of marriage in contemporary China. Pp. 71-73

⁵³ Pimentel. Just how I love thee?: Marital Relations in Urban China. Pp. 33-34

⁵⁴ Riley, Nancy E. “Interwoven Lives: Parents, Marriage, and Guanxi in China” in *Journal of Marriage and Family*, Vol. 56, Nr. 4. (1994): 791-803. Gepubliceerd door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 22 december 2016, JSTOR. P. 797

⁵⁵ Croll, Elisabeth. *China’s new consumers: social development and domestic demand*. VS, Canada: Routledge, 2006. P. 223

⁵⁶ Riley. “Interwoven Lives: Parents, Marriage, and Guanxi in China”. P. 798

Nancy E. Riley haalt in haar artikel over de rol van de ouders in de beslissing omtrent het huwelijk van hun kinderen nog een andere specifieke reden aan waarom de invloed van de ouders ook bij de reeds volwassen kinderen aanwezig blijft. Die specifieke reden staat in China bekend als *guanxi* 关系 en kennen wij beter als interpersoonlijke banden of connecties. In de Chinese cultuur zijn connecties heel belangrijk op allerlei vlakken, bijvoorbeeld op vlak van school en carrière. De kinderen steunen op de connecties van hun ouders om bepaalde zaken te kunnen bereiken. Op die manier gebruikt Riley de sociale, economische en politieke opbouw van de Chinese maatschappij om de Chinese context waarin de invloed van de ouders ook bij volwassen kinderen sterk aanwezig blijft te verklaren. Niet alleen de wetten van 1950 en 1980 hadden een invloed op het gedrag omtrent het huwelijk, zoals hierboven reeds vermeld hadden ook de sociale, economische en politieke opbouw van China effect op hoe jonge mensen tegenover de huwelijkstradities stonden. Na 1949 kreeg de economie in China een socialistische tendens en na verloop van tijd werd ook steeds meer onder controle van de staat gebracht: de productiemiddelen, jobs, beslissingen over studies en dergelijke. Deze veranderingen hadden indirecte gevolgen voor de huwelijkstradities. De macht ten opzichte van de jongeren lag niet langer bij de oudsten van de familie, maar bij de staat. De jongeren waren voor hun toekomst niet langer afhankelijk van traditionele hiërarchie, maar van de staat. Hoe dan ook bleef de band tussen de familieleden van belang en Riley argumenteert hier vervolgens dat sommige aspecten van de modernisatie van de Chinese maatschappij net bijdroegen tot het behouden van de sterke band van de familie en de invloed van de ouders ten opzichte van hun kinderen.⁵⁷

⁵⁷ Riley. "Interwoven Lives: Parents, Marriage, and Guanxi in China". Pp. 791-793

2. ‘Leftover women’

Waar we in het vorige hoofdstuk op zoek gingen naar de basis van het huwelijk in China, kijken we in dit hoofdstuk naar de hedendaagse situatie die zich afspeelt in de Chinese huwelijksmarkt en de zoektocht naar een huwelijkspartner. We merken op dat er vanaf de 21ste eeuw een aantal nieuwe tendensen plaatsvinden. Ten eerste zien we dat de geslachtsverhouding in China sinds de jaren 70 van de twintigste eeuw afwijkt van wat beschouwd wordt als een normale evolutie. We onderzoeken waarom dit zo is en wat de gevolgen van deze scheefgroei zijn en eventueel in de nabije toekomst zullen zijn. Ten tweede zien we dat Chinese vrouwen steeds langer ongehuwd blijven. Volgens de CCP kan dit niet zo blijven duren en de overheid bestempelt deze ongehuwde vrouwen als ‘leftover women’. In dit hoofdstuk onderzoeken we de exacte definitie van deze ‘leftover women’. Vooraleer we dieper ingaan op deze definitie en wie deze vrouwen zijn, is het belangrijk om eerst en vooral te begrijpen wat de All-China Women’s Federation precies is. Deze organisatie van de Chinese overheid had namelijk een grote rol in het ontstaan en de verspreiding van het fenomeen ‘leftover women’. De All-China Women’s Federation en de ‘leftover women’ kunnen bijgevolg niet los van elkaar gezien worden. Dat zal ook blijken uit de contradictorische rol die deze federatie erop na hield. Dit wordt onderzocht in het laatste onderdeel van dit hoofdstuk.

2.1. All-China Women’s Federation

Algemeen

De All-China Women’s Federation (vanaf nu gebruiken we de officiële afkorting ACWF) of in het Chinees de *Zhonghua Quanguo Funi Lianhehui* 中华全国妇女联合会, omschrijft zichzelf als “een massaorganisatie die Chinese vrouwen van alle etnische groeperingen en alle lagen van de bevolking verenigt en streeft naar hun vrijheid en ontwikkeling. De missie van de ACWF bestaat uit de rechten en belangen van de vrouwen te representeren en te verdedigen, en de gelijkheid tussen man en vrouw te promoten.” De ACWF is een top-down organisatie (zie bijlage 1). Dit wil zeggen dat de algemene beslissingen aan de top van de organisatie genomen worden en zo hun weg naar beneden – de lagere organisatorische niveaus – vinden. Volgens de officiële website van de ACWF, www.womenofchina.cn, ligt de meeste macht bij het Nationale Vrouwencongres en het Uitvoerende Comité van de ACWF. Het congres wordt

elke 5 jaar gehouden. De huidige president van de ACWF is Shen Yueyue 沈跃跃 (°1957) en de vicepresident is Song Xiuyan 宋秀岩 (°1955).⁵⁸

Het doel van de ACWF is om de rechten en belangen van de Chinese vrouw te representeren en daarnaast ook gendergelijkheid te stimuleren. Enkele huidige taken die de ACWF op dit moment op zich neemt zijn: het promoten en doen stijgen van de (1) alfabetisering, (2) de technische skills, (3) de werkgelegenheid, (4) de gezinszorg, (5) armoedebestrijding en (6) de participatie van vrouwen in de Chinese politiek.⁵⁹

Geschiedenis

Nadat de communisten de nationalisten versloegen en de Volksrepubliek China in 1949 door de CCP opgericht werd, werden een aantal belangrijke aanpassingen doorgevoerd om een einde te maken aan enkele vrouwonvriendelijke tradities. Zo werden het inbinden van voeten en het uithuwelijken van zoon of dochter beiden verboden. Ook de huwelijkswet hierboven vermeld, was onderdeel van deze belangrijke aanpassingen. Deze veranderingen werden ook gezien als een eerste stap richting het einde van de traditionele mentaliteit van een verschillende en daarnaast ongelijke behandeling van meisjes en jongens. De emancipatie van de vrouw was in de ogen van de CCP een belangrijke factor om een sterke staat uit te bouwen. In het kader van die aanpassingen werd in hetzelfde jaar als de oprichting van de Volksrepubliek China ook de ACWF opgericht.⁶⁰ Op dat moment was de organisatie nog gekend als de ‘All-China Democratic Women’s Foundation’ *Minzhu Fulian* 民主妇联 (1949 – 1957). Daarna werd dit de ‘Women’s Federation of the People’s Republic of China’ (1957 – 1987) om uiteindelijk in 1978 haar definitieve naam ‘All-China Women’s Federation’ te krijgen.⁶¹

Reeds sinds haar ontstaan vervult de ACWF de rol van een officieel staatsorgaan dat de belangen van de vrouwen van de Volksrepubliek China vertegenwoordigt onder toezicht van de CCP. De ACWF werd dan ook oorspronkelijk opgericht als ondersteunend orgaan voor de CCP.⁶² Een eerste belangrijke taak als ondersteuning voor de CCP was het helpen implementeren van de nieuwe huwelijkswet in 1950. De ACWF zorgde ervoor dat de nieuwe wet iedereen bereikte door gebruik te maken van campagnes en advertenties. Daarnaast

⁵⁸ “Women of China” www.womenofchina.cn

⁵⁹ Cheng, Eileen J. “All-China Women’s Federation (ACWF)” in *Encyclopædia Britannica*, 24 Oct. 2014. Geraadpleegd op 2 maart 2017, Google Scholar. P. Nvt.

⁶⁰ Kaufman. “The Global Women’s Movement and Chinese Women’s Rights” P. 588

⁶¹ Cheng. “All-China Women’s Federation (ACWF)”. P. Nvt.

⁶² Cheng. “All-China Women’s Federation (ACWF)”. P. Nvt.

voorzagen ze ook praktische hulp voor vrouwen die gebruik wilden maken van deze nieuwe wetgeving.⁶³ Deze vorm van beleid zou duren tot de jaren 1980.

De ACWF werd opgericht als overkoepelende organisatie om de reeds bestaande vrouwenorganisaties, van tijdens de beginjaren van de Volksrepubliek, te concentreren en onder overheidstoezicht te brengen. Bijgevolg verkreeg de ACWF een soort van ‘monopoliepositie’ en was ze de enige legitieme vrouwenorganisatie onder het leiderschap van Mao Zedong die heel nauw betrokken was bij de staat. Omwille van die nauwe betrokkenheid met de CCP had de ACWF niet alleen het doel om de rechten van de vrouw te beschermen, maar diende de organisatie ook als spreekbuis om de doelstellingen van de CCP te promoten.⁶⁴ De kaderfuncties bij de federatie werden bekleed door mensen die aangesteld en ook betaald werden door de CCP.⁶⁵ Op die manier zien we dat de ACWF een dubbele rol speelt die we langs de ene kant kunnen benoemen als feministisch en langs de andere kant, omwille van de overheidsinmenging, communistisch. Later zal blijken waarom deze rol als eerder contradictorisch beschouwd wordt.⁶⁶

Gedurende de gehele periode van de Culturele Revolutie was het voor vele massaorganisaties onmogelijk om net zoals voor 1966 te functioneren. Dit was ook zo voor de ACWF en dus werd de organisatie gedurende de jaren van de Culturele Revolutie even buiten werking gesteld. In 1978 werd de federatie opnieuw in gebruik genomen, maar ondertussen was het sociale en politieke landschap in China sterk gewijzigd. Ondanks het feit dat de ACWF reeds lange tijd actief was geweest voor de Culturele Revolutie, werd het duidelijk dat de nieuwe omgeving ervoor gezorgd had dat de kijk op de vrouw van tijdens de Maoïstische periode opnieuw bekeken en geherdefinieerd moest worden.⁶⁷

Bij het begin van de jaren 80 lanceerde Deng Xiaoping 邓小平 (1904 – 1997) de economische hervormingen. Deze zogenaamde ‘opendeurpolitiek’ die globaal kapitalisme in China introduceerde, was niet alleen van economisch belang, maar had ook gevolgen voor de ACWF. Binnen de federatie vonden er enkele veranderingen plaats waaronder het ontstaan van

⁶³ Er werd gebruik gemaakt van toneelstukken, films, volksverhalen, gedichten en liedjes met specifieke thema's die allemaal dienden om de nieuwe wet bekend te maken bij het volk. Daarnaast speelde ook de pers een rol in de implementatie. Cfr: Croll. *Changing identities of Chinese women*. Pp. 96-97

⁶⁴ Angeloff, Tania. “Le féminisme en République Populaire de Chine: entre ruptures et continuités” In *Revue Tiers Monde*, Nummer 209. (2012): 89-106. Uitgegeven door Armand Colin. Geraadpleegd op 2 maart 2017. Pp. 95-97

⁶⁵ Howell, Jude. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China” In *World Development*, Vol. 24, Nummer 1. (1996): 129-143. Uitgegeven door Elsevier Science Ltd. Geraadpleegd op 2 maart. P. 130

⁶⁶ Angeloff. “Le féminisme en République Populaire de Chine: entre ruptures et continuités”. Pp. 95-97

⁶⁷ Tsimonis. “Purpose and the adaptation of authoritarian institutions: the case of China’s state feminist organization”. P. 58

andere vrouwenorganisaties en het ontstaan van de discipline ‘vrouwenstudies’ in 1983, maar de ACWF bleef wel zoals voordien nog steeds onder directe supervisie van de CCP.⁶⁸

De hervormingen hadden naast de interne veranderingen van de ACWF ook externe gevolgen. Zo werd de Volksrepubliek China deel van de wereldeconomie en voegden ze zich vanaf dat moment bij de Verenigde Naties (vanaf nu gebruiken we de afkorting VN). Vooral het lidmaatschap bij de VN was van groot belang met betrekking tot de toekomst van de ACWF.⁶⁹ Volgens Jude Howell hadden de economische hervormingen een negatief effect op drie zaken waar ook de ACWF zich mee bezig hield. Ten eerste had de opendeurpolitiek een negatief effect ten opzichte van de opvattingen over vrouwelijkheid en feminisme, ten tweede ten opzichte van de participatie van vrouwen in de politiek en ten laatste bleken er negatieve gevolgen te ontstaan ten opzichte van de kansen van de vrouw op de arbeidsmarkt. In haar artikel beschouwt Howell deze effecten als gevolg van de opendeurpolitiek als contradictorisch. Door deze nieuwe economische situatie kreeg de ACWF te maken met enkele nieuwe vormen van genderdiscriminatie: vrouwen werden niet aangenomen omdat bedrijven het betalen van een eventuele zwangerschapsuitkering wilden vermijden, er werd voorkeur gegeven aan de aanwerving van jonge, aantrekkelijke vrouwen, er was sprake van seksuele intimidatie en dergelijke.⁷⁰ Tania Angeloff geeft aan dat sommigen argumenteren dat de economische hervormingen de ongelijkheden op de werkvloer introduceerden, maar dat anderen beweren dat deze ongelijkheden reeds bestonden en dat deze slechts aan het licht gebracht werden mede door de economische hervormingen.⁷¹

Omwille van de openheid die de nieuwe economische situatie met zich meebracht, kwam een voorhoede van intellectuele vrouwen meer te weten over Westers feminisme met als gevolg dat men van mening was dat de ACWF haar rol als ‘feministische’ massaorganisatie niet naar behoren vervulde. Jude Howell voerde een onderzoek⁷² naar de tevredenheid over de ACWF in Shenyang 沈阳 en Nantong 南通. De resultaten bevestigden de stelling dat de organisatie niet genoeg achter haar fundamentele waarden stond: van de 1279 bevroegden oordeelde slechts 54% dat de ACWF een nuttige organisatie was. Bij de overige 46% van de deelnemers aan de enquête, was 36% van mening dat de organisatie redelijk nuttig was. 6,3% vond het niet echt nuttig en 1,8% zei dat de ACWF helemaal niet nuttig was. Dit zijn belangrijke cijfers omdat ze

⁶⁸ Cheng. “All-China Women’s Federation (ACWF)”. P. Nvt.

⁶⁹ Kaufman. “The Global Women’s Movement and Chinese Women’s Rights”. P. 587

⁷⁰ Howell. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China” P. 131

⁷¹ Angeloff. “Le féminisme en République Populaire de Chine: entre ruptures et continuités”. P. 98

⁷² De precieze datum wanneer het onderzoek heeft plaatsgevonden is onduidelijk, maar aangezien het artikel in 1996 gepubliceerd werd zal dit kort hiervoor geweest zijn.

ook de bereikbaarheid van de ACWF impliceren. Het feit dat meer dan de helft van de bevroegden de ACWF een nuttige organisatie vindt, lijkt misschien goed, maar dit is zeker niet voldoende. Wanneer een vrouw problemen ondervindt, bijvoorbeeld op het werk, zal ze veel minder snel geneigd zijn om dit bij de ACWF te gaan melden. De organisatie kwam bijgevolg onder druk te staan om hier iets aan te veranderen en niet langer de belangen van de CCP voorop te stellen.⁷³

Het jaar 1995 was echter een keerpunt voor de ACWF. In dat jaar vond in Peking 北京 de Vierde Wereldconferentie over Vrouwen van de VN plaats, een congres waar ook de ACWF haar steentje aan bij droeg. Op die manier werd de ACWF niet meer louter gezien als een organisatie die vooral fungeerde als spreekbuis voor de CCP en onderging de ACWF een zelf uitgeroepen transformatie tot een onafhankelijke non-gouvernementele organisatie (vanaf nu gebruiken we de afkorting ‘ngo’) die instaat voor de rechten van de vrouw.⁷⁴ Het aannemen van de status van een ngo was ook een poging om (opnieuw) internationaal erkend te worden na het Tiananmen-drama van 1989 en te kunnen genieten van bepaalde fondsen en steun. Toch werd de status van ngo in vraag gesteld gezien de nauwe samenwerking met de Chinese overheid.⁷⁵ Het feit dat de ACWF deze status aannam, wil dan ook niet zeggen dat ze daadwerkelijk een ngo is. Naihua Zhang gaat hier dieper op in in haar werk: “Searching for ‘Authentic’ NGOs: The NGO Discourse and Women’s Organizations in China” (2002). Na de Vierde Wereldconferentie over vrouwen van de VN ontstonden er ook steeds meer andere vrouwenorganisaties, maar vaak blijven deze, omwille van het beleid, ongeregistreerd of hebben ze slechts beperkte autonomie.⁷⁶

ACWF vandaag

Er zijn twee middelen die de ACWF vandaag hoofdzakelijk gebruikt om te communiceren met de vrouwen in China: ten eerste via hun officiële website “www.womenofchina.cn” en ten tweede via hun eigen tijdschrift “Women of China” *Zhongguo nüxing* 中国女性. Op hun website, waar ook een goede Engelstalige versie van bestaat, plaatsen ze allerlei artikels die een link hebben met vrouwen in China. Vaak probeert de organisatie de Chinese vrouwen te sensibiliseren aan de hand van deze artikels zoals “Zeg neen tegen huiselijk geweld”. Daarnaast

⁷³ Howell. *The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China*. Pp. 131-140

⁷⁴ Kaufman. *The Global Women’s Movement and Chinese Women’s Rights*. Pp. 589-594

⁷⁵ Cheng. “All-China Women’s Federation (ACWF)”. P. Nvt.

⁷⁶ Gelb en Palley. *Women and Politics around the world: a comparative history and survey*, volume 2. P. N.v.t.

worden er regelmatig enquêtes over uiteenlopende onderwerpen afgenomen. Ook de resultaten die uit deze enquêtes komen, worden gebruikt om de Chinese vrouwen aan te sporen om bepaalde handelingen te ondernemen, maar dat zal vooral duidelijk worden wanneer we de contradictorische rol van de ACWF zullen bespreken.⁷⁷ Als laatste maken ze vaak gebruik van infographics om de data die ze verzamelen op een aangename manier weer te geven.⁷⁸

Op 6 maart 2017 publiceerde Amanda Wu de belangrijkste doelstellingen van de ACWF voor 2017. Aan de hand van een infographic vertellen ze hun acht grootste taken die ze in 2017 willen volbrengen: om te beginnen willen ze (1) de “politieke verantwoordelijkheid” van de vrouw versterken, vervolgens (2) de vrouwelijke rol spelen in de economische ontwikkeling, daarnaast (3) de opbouw van de familie, het onderwijs en de deugden bevorderen, (4) de belangrijkste problemen van vrouwen en kinderen oplossen, (5) de rechten en belangen van vrouwen en kinderen verdedigen, maar ook (6) het werk van vrouwen online verbeteren, (7) uitwisseling van vrouwen en vrouwenorganisaties wereldwijd uitvoeren en ten laatste (8) inspanningen doen ten opzichte van de hervormingen van de vrouwenorganisaties.⁷⁹

2.2. Wat maakt een vrouw tot een ‘sheng nü’ 剩女?

‘Leftover women’ of in het Chinees ‘*sheng nü*’ 剩女 is een term die uit het niets leek te ontstaan, die plots door iedereen gekend was en een term die heel veel Chinese vrouwen ongewild in een stereotiep hokje duwde. In dit onderdeel gaan we dieper in op wat een ‘sheng nü’ precies betekent en hoe de definitie van dit fenomeen tot stand gekomen is. Om te beginnen onderzoeken we van waar zo plots de term ‘leftover women’ afkomstig is.

De term ‘leftover women’ vinden we relatief recent voor de eerste keer terug in het jaar 2007 in de staatsgeleide media. 2007 was ook meteen het jaar waarin een massacampagne opgezet werd ter bekendmaking en verspreiding van de ‘leftover women’. Deze verspreiding gebeurde op alle mogelijke manieren en sloeg ook aan bij het grote publiek. Opeens kregen heel veel vrouwen het label ‘sheng nü’ opgeplakt.⁸⁰ De term raakte vooral verspreid toen het Chinese ministerie van onderwijs in 2007 besloot om ‘sheng nü’ samen met 170 andere nieuwe

⁷⁷ Women of China. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. www.womenofchina.cn

⁷⁸ Women of China. “Nearly 80% of young singles awaits true love: survey”.

⁷⁹ Women of China. “ACWF releases key work aims for 2017” Laatst gewijzigd op 6 maart, 2017. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/data_speaks/1703/2305-1.htm

⁸⁰ Fincher, Leta Hong. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. Londen: Zed Books Ltd. (2014). P. 15

woorden op te nemen in het officiële lexicon.⁸¹ De eerste bron die teruggevonden kon worden waarin de term gebruikt werd, was een column van het officiële nieuwsagentschap van de Volksrepubliek China: Xinhua News Agency 新华通讯社⁸². De titel van de column luidde als volgt: “Eight simple moves to escape the leftover women trap”⁸³. De column spoorde single vrouwen aan om niet langer bij de pakken de blijven zitten en actief de zoektocht naar een huwelijkspartner te starten. Wel maakte de column duidelijk dat het niet de bedoeling was om hier te ver mee te gaan in de mate dat het storend zou worden voor de mannen. Door de jaren heen werd de column verschillende keren opnieuw uitgegeven – mits kleine aanpassingen – op de website van ACWF maar ook op de website van Xinhua News Agency zelf. Leta Hong Fincher merkte op dat de laatste keer in 2013 geweest moet zijn.⁸⁴ De ‘leftover women’ werden in deze column gestigmatiseerd als stedelijke, professionele vrouwen van ouder dan 27 jaar die ongehuwd zijn.⁸⁵ Deze definitie van de ‘leftover women’ werd overgenomen in een mediacampagne geleid door de Chinese staat en bereikte zelfs de Westerse media. Zo vinden we ook op de website van BBC News artikels terug over de Chinese ‘leftover women’. De definitie van deze alleenstaande vrouwen wordt vrijwel letterlijk overgenomen in het artikel “Emotional advert about China’s ‘leftover women’ goes viral”: “By government definition, a “leftover women” refers to an unmarried female above the age of 27.”⁸⁶ In “The Economist” vinden we ook een interpretatie van de definitie van ‘leftover women’ terug met een negatieve bijklank:

⁸¹ Lake, Roseann. “All the sheng nu ladies” in salon.com (2012). P. 2

⁸² Op de 24ste bijeenkomst van het vijfde Nationale Volkscongres werd beslist dat Xinhua News Agency het gecentraliseerde nieuwsorgaan is dat verantwoordelijk is voor de uitgaande persberichten. Hun taak bestaat vervolgens ook uit het versterken van het leiderschap. Cfr: Zhao Ziyang 赵紫阳. “Guowuyuan guanyu tiqing shenyi jue ding jiang xinhua tongxunshu zuowei guowuyuan de zucheng bumen de yi’an” 国务院关于提请审议决定将新华通讯社作为国务院的组成部门的议案 (Het centrale comité van de CCP heeft betreffende de beraadslaging besloten om Xinhua News Agency als integrale afdeling van het centrale comité van de CCP te beschouwen). Zhonghua renmin gongheguo guowuyuan gongbao 中华人民共和国国务院公报 (1982): 1. P. 1

⁸³ Op de site van Xinhua News Agency “xinhuanet.com” heerst er een sfeer van verschijnen en verdwijnen van artikels. De originele column vind ik bij het schrijven van deze thesis niet terug. Cfr: Xinhua Net. www.xinhuanet.com

⁸⁴ Fincher. Leftover women: the resurgence of gender inequality in China. P. 19

⁸⁵ Fincher. “China’s entrenched gender gap” Cfr: <http://www.w-t-w.org/en/wp-content/uploads/2013/05/Chinas-Entrenched-Gender-Gap.pdf>

⁸⁶ BBC News. “Emotional advert about China’s ‘leftover women’ goes viral” Laatst gewijzigd op 8 april, 2016. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-35994366>

“Leftover is an insulting term in Chinese applied to unmarried women in their mid-twenties or older, often with a high level of education or professional accomplishment, who are cast by society (including ACWF) as too picky and unappealing for their own good.”⁸⁷

Twee elementen van deze definitie worden in vraag gesteld: de specifieke leeftijdsgrens van 27 jaar en het specifieke moment waarop de definitie aan de hand van verschillende media verspreid werd. Als eerste bekijken we de leeftijdsbarrière die de definitie vastgezet heeft op 27 jaar. We vragen ons af waarom een single vrouw vanaf de leeftijd van 27 jaar ineens tot de categorie van de ‘leftover women’ zou moeten behoren en in welke mate deze barrière accuraat is. Hoewel de meeste bronnen in hun definities van ‘leftover women’ vermelden dat het om vrouwen van de leeftijd van 27 of ouder gaat, mogen we toch deze leeftijd niet zo strikt als maatstaf gebruiken. De leeftijdsgrens van 27 jaar wordt vaak gebruikt, maar genoeg andere bronnen vermelden een leeftijd rond de 27 jaar, zoals het eerder vermelde artikel van “The Economist” en Christina Larson in “The startling plight of China’s leftover ladies”. Volgens Christina Larson deelt het ACWF de ‘leftover women’ nogmaals op in drie verschillende categoriën: vrouwen van 25 tot 27 worden gestigmatiseerd als ‘leftover vechters’⁸⁸ *sheng dou shi* 剩斗士, vrouwen van 28 tot 30 worden benoemd als ‘degene die moeten triomferen’⁸⁹ 比剩客 en vrouwen die ouder dan 35 jaar zijn, worden gelabeld met ‘masterclass van de leftover women’ 齐天大剩. Vooral deze laatste categorisering geeft aan dat de definitie van ‘leftover women’ niet uitsluitend geldig is voor vrouwen vanaf de leeftijd van 27 jaar.⁹⁰

Het tweede element van de definitie dat we in vraag stellen, vinden we niet meteen in de definitie zelf terug, maar heeft te maken met wanneer de definitie bekend gemaakt werd. Zoals eerder vermeld, vinden we vanaf 2007 de eerste bronnen over de ‘leftover women’ terug samen met een mediacampagne rond dit fenomeen. Dit alles werd gesteund door de Chinese overheid. Volgens Leta Hong Fincher is de lancering in het jaar 2007 geen toeval, maar werd de campagne bewust in dat jaar gestart. In 2007 wilde het Centraal Comité van de CCP (vanaf nu gebruiken we de afkorting CCCC) het probleem van de ‘ongekende bevolkingsdruk’ aankaarten. Dit deden ze met behulp van de publicatie van “Decision on Fully Enhancing the

⁸⁷ “Leftover” and proud in The Economist (online) (2014). Uitgegeven door The Economist Newspaper NA. Geraadpleegd op 2 maart 2017, ProQuest Central.

⁸⁸ In het Engels gebruikt men ‘leftover fighters’.

⁸⁹ In het Engels gebruikt men ‘the ones who must triumph’.

⁹⁰ Larson, Christina. “The startling plight of China’s leftover ladies.” In Foreign Policy, Nr. 193 (2012): 94-98. Uitgegeven door Washingtonpost. Newsweek Interactive, LLC. Geraadpleegd op 13 januari 2017, JSTOR. Pp. 95-97

Population and Family-Planning Program and Comprehensively Addressing Population Issues”. Volgens het CCCCPCP was het ontbreken van een evenwichtige balans tussen man en vrouw een voorbeeld van een ongekeerde bevolkingsdruk. De ongelijkheid zou kunnen leiden tot een probleem van de sociale stabiliteit in China – f de grootste vrees van de Chinese overheid. De CCCCPCP wil dit oplossen door de bevolkingskwaliteit van China te verhogen. Dit willen ze realiseren met behulp van de ACWF. De manier waarop die oplossing tot stand komt, wordt later uitgelegd. Toch is nu reeds duidelijk geworden waarom de campagne rond de ‘leftover women’ precies in 2007 gelanceerd werd.⁹¹

2.3. De vrouwen achter het label ‘sheng nü’

Ondanks dat de definitie omtrent de leeftijd die schommelt rond de 27 jaar, niet altijd eenduidig is, bestaat er toch duidelijkheid welke Chinese vrouwen de overheid onder de term ‘leftover women’ laat vallen. In dit onderdeel vragen we ons echter af wie deze vrouwen nu werkelijk zijn en wat het voor hen betekent om een ‘sheng nü’ te zijn in China, een land waar er – opmerkelijk genoeg – toch een overschot aan mannen is en vrouwen net in de minderheid zijn. Meteen vragen we ons af of er dan geen ‘leftover men’ in China zijn en waarom de Chinese overheid zich daar niet op concentreert. Vaak wordt de eenkindpolitiek als dé oorzaak gezien voor het tekort aan vrouwen en overschot aan mannen. Zodoende is het ook belangrijk om dit aspect te belichten met betrekking tot dit onderzoek naar de ‘leftover women’. Dit aspect onderzoeken we met behulp van de geslachtsverhouding in China: de verhouding die het aantal mannen ten opzichte van het aantal vrouwen meet. Daarnaast kijken we ook naar de lokalisatie van het fenomeen. We onderzoeken niet alleen hoe de situatie zich voordoet op het Chinese vasteland, maar we werpen ook een blik op Taiwan en Hong Kong.

2.3.1. Uit balans

Doorgaans wordt aangenomen dat er in China een overschot aan mannen heerst. Het is dan ook op veel vlakken opmerkelijk dat net de ongehuwde vrouwen onder de aandacht worden gebracht. Onmiddellijk stellen we hier dan ook de vraag hoe het mogelijk kan zijn dat zoveel

⁹¹ Fincher. Leftover women: the resurgence of gender inequality in China. P. 28

vrouwen geen echtgenoot (naar wens) vinden en waarom de ‘leftover women’ als probleem naar voren worden geschoven en niet de ‘leftover men’ *sheng nan* 剩男.

Om op deze vraag een antwoord te kunnen geven, kijken we naar de basis van het probleem en die vinden we terug in de onevenwichtige geslachtsverhouding van China. De geslachtsverhouding van de bevolking in China kent een grote ongelijkheid: er worden opmerkelijk meer meisjes dan jongens geboren. Wanneer we de sex ratio (vanaf nu gebruiken we de afkorting SR) over de hele wereld bekijken en vergelijken, merken we op dat er overal in een situatie die natuurlijk als normaal beschouwd wordt, een kleine ongelijkheid is en dat er op natuurlijke wijze meer meisjes dan jongens geboren worden. Toch is de situatie in China specifiek. In een doorsnee situatie wordt de ongelijkheid op natuurlijke wijze genormaliseerd door middel van de mortaliteitsgraad. De mortaliteitsratio is van nature ongelijk en de sterfte ligt bij mannen hoger dan bij vrouwen. De SR die bij de geboorte vastgesteld wordt dient onderzocht te worden om de situatie in China te kunnen schetsen.

Een normale verhouding bij de geboorte wordt geschat op 105 mannen ten opzichte van 100 vrouwen. In China zien we dat sinds de jaren 1980 de geboorteverhouding uit balans begint te raken. Al sinds lange tijd was men bezig met de geboortegraad in China. Dit konden we al merken aan de eerder vermelde *wan xi shao*-campagne die gedurende de jaren 1970 plaatsvond. Op dat moment was er reeds een eerste daling van de geboortegraad merkbaar.⁹² Deze daling werd nog meer versterkt door de invoering van de eenkindpolitiek in 1979 door Deng Xiaoping waarmee hij de bevolkingsgroei onder overheidscontrole bracht.⁹³

Eén van de doelen van de eenkindpolitiek was de levensstandaard van de bevolking verbeteren. De eenkindpolitiek zou zorgen voor een kleiner aantal mensen die moeten leven van hetzelfde aantal levensmiddelen. Het beleid was effectief op vlak van deze doelstelling.⁹⁴ Desondanks deze positieve intentie voor het verbeteren van de levensstandaard, was de eenkindpolitiek volgens Paul J. Bailey één van de meest vergaande pogingen van de CCP om de Chinese bevolking en in het bijzonder de vrouwen onder controle van de staat te brengen. De eenkindpolitiek was een beleid dat van heel private zaken een aangelegenheid van de overheid maakte. In het begin werd een systeem van beloningen en boetes toegepast om de eenkindpolitiek in werking te stellen: voor koppels die zelf besloten om één kind ter wereld te

⁹² Er was een daling van 37 geboortes per 1000 inwoners in 1971 naar 21 geboortes per 1000 inwoners tegen het einde van de jaren 1970. Cfr: Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 143

⁹³ Hemminki, E., Wu, Z. en Viisainen K. “Illegal births and legal abortions – the case of China” in *Reproductive Health* (2005). Uitgegeven door Biomed Central Ltd. Geraadpleegd op 8 april 2017, Google Scholar. P. 3

⁹⁴ Koo, Wan Ning. “Literature Review: “Leftover Women in the People’s Republic of China” from the selected works of Wan Ning Koo (2014). Geraadpleegd op 10 april 2017, Google Scholar. P. 3

brengen, stonden er onder andere financiële beloningen te wachten, meer land, medische voordelen voor het kind, maar ook op schoolvlak zou het enige kind voordelen kennen. Koppels die echter kozen voor een tweede kind, kregen geen mogelijkheid tot het krijgen van deze voordelen. Wanneer een koppel een derde kind kreeg, werden de ouders onderworpen aan een boete.⁹⁵

Het is wel belangrijk om te vermelden dat de eenkindpolitiek niet zo strikt genomen mag worden zoals het woord het zelf zou kunnen aangeven. Gedurende de jaren 1980 en 1990 versoepelden provincies het beleid onder bepaalde omstandigheden. Bailey geeft hierbij het voorbeeld van de provincie Shaanxi 陕西省 waar koppels die op het platteland woonachtig waren bij 2 specifieke situaties de toestemming kregen om een tweede kind te krijgen. De eerste toegestane situatie was wanneer hun eerstgeborene met serieuze gezondheidsproblemen kampte en de tweede situatie wanneer het legaal was om een tweede kind te baren, was wanneer de moeder reeds een enig kind was. Na verloop van tijd versoepelde de regulering en in 1986 was het toegelaten een tweede kind te krijgen wanneer het eerste kind een dochter was. Deze uitzonderingen werden tegen het einde van de jaren 1980 overgenomen door de andere provincies in China.⁹⁶ Ook voor de 58 etnische minderheden *xiaoshu minzu* 少数民族 die door China erkend worden, was er vaak een soepel beleid van toepassing.⁹⁷

De ongelijkheid die vastgesteld wordt bij de geboorte wordt vaak aan drie verschillende factoren toegewezen: (1) een snel dalende geboortegrade, (2) de voorkeur voor het baren van zonen en (3) technologie waarmee het geslacht van de foetus bepaald kan worden. Voor de neutraliteit van het onderzoek, is het belangrijk om zich niet blind te stellen op deze drie factoren en met een ruimere blik de oorzaken te proberen achterhalen.⁹⁸

Vaak wordt de eenkindpolitiek als de grote schuldige aangekaart. Ook de voorkeur voor het hebben van zonen in plaats van dochters wordt niet weinig vermeld wanneer het gaat om het uit balans zijn van het aantal mannen ten opzichte van het aantal vrouwen. Er zijn een aantal redenen waarom men liever een zoon zou willen krijgen. De eerste reden is het verderzetten van de familienaam. De tweede reden is de zorg voor de ouders. Zoals reeds onderzocht in het

⁹⁵ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. Pp. 131-145

⁹⁶ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. Pp. 131-145

⁹⁷ Catherine Tucker en Jennifer Van Hook halen een voorbeeld aan van de stad Yicheng in de provincie Hubei. In 1985 werd beslist dat de eenkindpolitiek in deze stad niet meer van toepassing was. Het opmerkelijke gevolg van deze beslissing was dat de SR bij geboorte normaal was, ondanks dat ook de geboortegrade lager was. Cfr: Tucker, Catherine en Van Hook, Jennifer. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China" in *Population and Development Review*, Vol. 39, nummer 2. (2013): 209-229. Uitgegeven door Population Council. Geraadpleegd op 8 maart 2017, JSTOR. P. 210

⁹⁸ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". P. 211

eerste deel van deze scriptie, gaat de dochter uit huis om bij de schoonfamilie in te trekken en daar de zorg voor de schoonouders op zich te nemen. Het hebben van een zoon wordt dus beschouwd als een zekerheid voor de oude dag. Nochtans moest de aanpassing van de huwelijkswet hier verandering in brengen door de keuze van het huwelijk meer bij diegene die zouden trouwen zelf te leggen, maar de traditionele mentaliteit is nog steeds merkbaar. De derde reden is een reden die vooral voor de boerenbevolking van belang was, namelijk de hulp bij de huishoudelijke productie. Zeker op het veld was een extra mankracht in de letterlijke zin van het woord steeds welkom.⁹⁹

China is echter niet het enige land waar er een voorkeur voor jongens merkbaar is. Ook in Albanië, Armenië, Azerbeïdjan, Georgië, India en Pakistan prefereert men het hebben van jongens. Dit wordt weerlegd door de cijfers: de geslachtsverhouding bij de geboorte wordt ook in deze landen overschreden met 1,10. In China bedraagt deze zelfs 1,13.¹⁰⁰

Toch kunnen we zien dat de eenkindpolitiek ook enkele positieve gevolgen had voor de positie van de vrouw: deze zijn onrechtstreeks tot stand gekomen. Het eerste gevolg heeft te maken met de scholingsgraad van de vrouw. Vroeger kregen de dochters vaak te maken met een ongelijke behandeling ten opzichte van de zonen: ze kregen bijvoorbeeld niet hetzelfde recht op een opleiding. Bij de eenkindpolitiek werd deze ongelijkheid ten opzichte van de dochter weggenomen omdat ze nu met niemand moest concurreren. Omwille van de wet was het vaak niet mogelijk voor de ouders om nog een tweede kind te hebben. Om die reden besloten vele ouders volledig te investeren in hun dochter op vlak van school en haar op die manier ook later op de arbeidsmarkt betere kansen te bieden. Het tweede onrechtstreekse gevolg van de eenkindpolitiek heeft betrekking op de moeders. De eenkindpolitiek weerhield de moeders ervan om kinderen te blijven baren met als gevolg dat ook de tijd die de zorg voor de kinderen innam, veel minder geworden is. Het positieve gevolg hiervan is dat de vrouw tijd heeft om zich op de arbeidsmarkt te begeven en een inkomen te genereren. Ook de vrouw was nu in staat de zorg voor haar eigen ouders op zich te nemen.¹⁰¹

Dicht bij de geslachtsverhouding bij de geboorte sluit de geslachtsverhouding op huwbare leeftijd aan. Tucker en Van Hook lichten dit toe met een onderzoek over 191 landen van de Wereldgezondheidsorganisatie. In het onderzoek keek men naar het aantal jongens die de

⁹⁹ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 211-214

¹⁰⁰ De berekening om tot deze cijfers te komen en meer uitleg omtrent deze cijfers kan teruggevonden worden in het artikel van Tucker en Van Hook. Cfr: Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 210-214

¹⁰¹ Koo. "Literature Review: "Leftover Women in the People's Republic of China". P. 3

leeftijd van 25 jaar bereikt hadden ten opzichte van het aantal meisjes. De algemene conclusie over de 191 landen was dat de mannen één procent minder kans hebben om te overleven dan de vrouwen. De mortaliteitsgraad bij de mannen ligt dus hoger dan bij de vrouwen. Als we weten dat er over het algemeen meer jongens dan meisjes geboren worden en we dit naast het onderzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie leggen, dan zien we dat het probleem van de ongelijke SR bij de geboorte op een natuurlijke wijze opgelost is alvorens de huwbare leeftijd bereikt wordt. Vervolgens geven ze aan dat de SR tegen de leeftijd van 25 jaar in China één bedraagt, terwijl deze in een normale situatie door de hogere mortaliteit bij mannen weer op nul gebracht zou moeten zijn. Nul betekent hier een ‘correcte’ ratio tussen mannen en vrouwen. De conclusie die hieruit getrokken kan worden, is dat de ongelijkheid in China niet veroorzaakt wordt door natuurlijke omstandigheden, maar dat er een externe oorzaak gezocht moet worden. De mortaliteit zorgt er normaal gezien voor dat er net wel een balans is tussen het aantal mannen en vrouwen.¹⁰² Christina Larson weerlegt dit in haar artikel met de volgende cijfers: in 2010 werden er voor elke 100 meisjes 118 jongens geboren. Dit is een zeer grote ongelijkheid en de vooruitzichten voor 2020 zien er niet beter uit. Zo verwacht men dat maar liefst 24 miljoen mannen geen geschikte huwelijkspartner zullen vinden. Het onderzoek van Jiang Quanbao van de Xi’an Jiaotong Universiteit vult dit aan en schat dat tegen 2020 ongeveer 15 tot 20 procent van de Chinese mannen niet de mogelijkheid zal hebben om een geschikte echtgenote te vinden.¹⁰³

Ook de vergrijzing is een factor die bijdraagt tot de moeilijkheid die mannen ondervinden bij het zoeken naar een geschikte echtgenoot. De reden hiervoor is de verandering van de leeftijdsstructuur van de Chinese populatie. Via de officiële website van het Nationaal Bureau van Statistiek van China “National Bureau of Statistics of China” komen we te weten dat de bevolking van 65 jaar en ouder over een periode van 2010 tot 2015 stijgt, terwijl dat de bevolking van 15 jaar tot 64 jaar tijdens deze periode min of meer constant blijft. Een analyse van deze cijfers wijst op een vergrijzing van de bevolkingssamenstelling.¹⁰⁴

Volgens Tucker en Van Hook hebben mannen de neiging om sneller een jongere dan een oudere vrouw te kiezen. Bij de situatie van vergrijzing vormt dit een probleem omdat de leeftijdsgroep die na hen geboren wordt, kleiner zal zijn dan de eigen leeftijdsgroep. In een bevolking die een normale groei kent, is de groep van de jongere populatie over het algemeen

¹⁰² Tucker en Van Hook. “Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China”. Pp 210-214

¹⁰³ Larson. “The startling plight of China’s leftover ladies.”. P. 95

¹⁰⁴ National Bureau of Statistics China. Laatst gewijzigd 2014. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. <http://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01>

groter dan de groep van de oudere populatie. Een specifiek voorbeeld van zo'n situatie zullen we merken wanneer de Chinese mannen die in 2010 tot de leeftijdsgroep 15-19 jaar behoorden, tussen 2020 en 2030 een deel zullen uitmaken van de huwelijksmarkt. We kunnen dus aannemen dat de vergrijzing ook een rol speelt op vlak van de huwelijksmarkt in China en dat het probleem nog niet meteen van de baan geschoven kan worden.¹⁰⁵

De cijfers van de geslachtsverhouding, die eerder vermeld werden, weerleggen dat de basis van het probleem van het overschot aan mannen in China bij de onevenwichtige geboorteverhouding ligt die opnieuw door een aantal andere factoren veroorzaakt wordt. Duidelijk is wel dat de oorzaak van dit onevenwicht niet enkel bij de eenkindpolitiek of de voorkeur voor jongens gezocht kan worden en dat ook andere (Aziatische) landen een overschot aan jongens kennen. Wanneer de basis van het probleem gekend is, wordt het mogelijk om op zoek te gaan naar haalbare oplossingen. Een welbekende tactiek bij de Chinese overheid is het voeren van campagnes. Door middel van campagnes zou de CCP ervoor kunnen zorgen dat de kijk op de Chinese vrouw verandert en de voorkeur van het baren van jongens op die manier verkleint.¹⁰⁶

Ook zou men nog strikter kunnen toekijken op het uitvoeren van abortussen op basis van het geslacht van de foetus.¹⁰⁷ Er werden reeds enkele maatregelen genomen om een einde te maken aan abortussen op basis van geslacht. Sinds 1989 verbood het ministerie van gezondheid om op basis van geslacht de beslissing te nemen een zwangerschap te beëindigen. In 1995 werd dit ook aan de wet voor gezondheidszorg van moeder en kind toegevoegd. Ook in 2002 werd nogmaals herhaald in de wet voor familieplanning dat het verboden is om reeds op voorhand het geslacht te weten te komen met behulp van medische toestellen.¹⁰⁸

Tucker en Van Hook vermelden ook nog dat de versoepeling van het beleid van de eenkindpolitiek, een positieve bijdrage zou kunnen hebben tot het wegwerken van de onevenwichtige geslachtsverhouding bij geboorte. De reden die ze hiervoor aanhalen is dat Chinese vrouwen aangegeven zouden hebben dat ze graag twee kinderen van elk geslacht zouden hebben. Dit zou de abortussen op basis van geslacht kunnen laten dalen.¹⁰⁹ Ondertussen

¹⁰⁵ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 212-214

¹⁰⁶ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 212-215

¹⁰⁷ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 212-215

¹⁰⁸ Hemminki, Wu en Viisainen. "Illegal births and legal abortions – the case of China". P. 4

¹⁰⁹ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". Pp. 212-215

kende de eenkindpolitiek in China reeds een versoepeling, maar of dit effectief invloed zal hebben op de abortussen op basis van geslacht, zal pas binnen een aantal jaren onderzocht kunnen worden.¹¹⁰

Ook het probleem van de vergrijzing en mannen die jongere vrouwen verkiezen, kan door de overheid aangepakt worden door het stimuleren van de mannen om vrouwen van dezelfde leeftijd of ouder te huwen. Waar Tucker en Van Hook nog vermelden dat het eerder vergezocht is dat de Chinese overheid zich zou moeien bij het koppelen van hun burgers, is dit toch exact hetgeen wat een aantal jaar later gebeurt, dan wel onrechtstreeks via het overheidsorgaan: de ACWF.¹¹¹

2.3.2. Leftover men: de echte leftovers

Een direct gevolg van de onevenwichtige SR is het surplus aan mannen in China. Voor miljoenen mannen zal het zo goed als onmogelijk zijn een geschikte vrouw te vinden. Volgens het Nationale Bureau voor Statistiek van China is het geen probleem waar we ons nog op moeten voorbereiden, maar is het op dit moment al bezig in de eerste huwbare leeftijdscategorie.¹¹² Vooral in de landelijke gebieden van China zien we een stijging in het aantal ongehuwde mannen die de huwbare leeftijd hebben: op tien jaar tijd steeg het aantal ongehuwde mannen van 14,68 miljoen in het jaar 2000 naar 22,07 miljoen in 2010.¹¹³

Ondanks de focus van de staatsgeleide media op de 'leftover women', voerde de online dating website Jiayuan.com in 2013 een onderzoek naar de zogenaamde 'leftover men'. Hiervoor werden mannen tussen 29 en 39 jaar ondervraagd. Het valt op dat de leeftijd bij dit onderzoek hoog ligt in vergelijking met onderzoeken naar 'leftover women'. Bij een onderzoek naar 'leftover women' ligt de leeftijd meestal een stuk lager. Het onderzoek van de dating site kwam tot enkele conclusies over de 'leftover men' die aangeven hoe ze verschillen van de 'leftover women'. De 'leftover men' zijn vaak armer en minder hoogopgeleid dan de 'leftover women'. Bij de 'leftover men' die wel hoogopgeleid zijn, valt het op dat ze over het algemeen

¹¹⁰ Vandaag geldt er een algemeen beleid in China dat het hebben van twee kinderen toestaat. Omwille van de uitzonderingen, was er voor het nieuwe beleid nog maar één derde van de bevolking voor wie het niet toegestaan was twee kinderen te krijgen. Cfr: Fong, Mei. "The Misconceived One-Child Policy Lives On" in *Current History* 115.782 (2016): 240-242. Geraadpleegd op 13 april 2017, Google Scholar. P. 240

¹¹¹ Tucker en Van Hook. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China". P. 215

¹¹² Fincher. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. Pp. 20-21

¹¹³ Wang Huachun, Chen Jianfang, Zhao Lu en Zhou Yue. "Gender imbalance and "Urban Leftover women"" in *Chinese Studies*, Vol. 4. (2015): 127-130. Uitgegeven door Beijing Normal University. Geraadpleegd op 9 april 2017, Google Scholar. P. 127

niet gehaast zijn om te trouwen. Bij vrouwen merken we vaak dat deze haast wel aanwezig is, mede door de overheids campagne om de ‘leftover women’ aan te zetten om te trouwen. Fincher voegt hieraan toe dat de overheid inspeelt op de ‘natuurlijke gevoeligheden’ van de alleenstaande vrouw.¹¹⁴ Roseann Lake nuanceert dit echter en benadrukt dat vooral de stempel die de vrouw van de maatschappij krijgt zijn sporen nalaat. Er is sprake van sociale intimidatie van vrienden, burens, collega’s en dergelijke.¹¹⁵

Ondanks het feit dat statistisch gezien er in China ‘leftover men’ zijn en geen ‘leftover women’, blijven de mannen toch genieten van een betere positie ten opzichte van die van de vrouw.¹¹⁶ Het lijkt wel alsof het probleem van het surplus aan mannen die zich op de huwelijksmarkt bevinden, genegeerd wordt. Mannen met minder of zelfs geen opleiding hebben vaak moeite met het vinden van een partner, dit geldt nog eens extra voor mannen die in de landelijke gebieden van China wonen. Yingchun Ji en Wei-Jun Jean Yeung argumenteren in hun artikel dat de surplus mannen het de komende jaren nog moeilijker zullen krijgen. Onderzoek schat dat het surplus de komende jaren nog zal stijgen waardoor het zeker niet makkelijker wordt voor mannen om zich gunstig te plaatsen op de huwelijksmarkt. Het echte probleem dat zich dus in China zal voordoen zijn de ‘leftover men’. We kunnen bijgevolg het gelijkaardige fenomeen dat zich langs de mannelijke kant afspeelt niet ontkennen. Veel mannen zullen ongewild alleenstaand blijven. Dit wil niet zeggen dat het aantal vrouwen met minder of zonder opleiding het ook moeilijk zal hebben een geschikte man te vinden aangezien het aantal alleenstaande mannen met hoge opleiding ook een stijging zal kennen.¹¹⁷

2.3.3. De sheng nü in enkele cijfers

De VN stellen data beschikbaar die de huwelijksstatus volgens leeftijd en geslacht van 231 landen ter wereld weergeven.

In 2010 was er van de Chinese vrouwen tussen 25 en 29 jaar 21,6% ongehuwd. Dit is een grote stijging ten opzichte van 5 jaar eerder, toen was er 8,7% in die leeftijdscategorie ongehuwd. Deze cijfers betreffen enkel het Chinese vasteland. Hong Kong en Taiwan worden hier niet meegerekend. Ten opzichte van enkele omliggende landen zoals Singapore (54,1%)

¹¹⁴ Fincher. Leftover women: the resurgence of gender inequality in China. Pp. 20-22

¹¹⁵ Lake. “All the sheng nu ladies” in salon.com (2012). P. 3

¹¹⁶ Fincher. Leftover women: the resurgence of gender inequality in China. Pp. 20-22

¹¹⁷ Ji, Yingchun en Yeung, Wei-Jun Jean. “Heterogeneity in contemporary Chinese marriage” in Journal of Family Issues, Vol. 35, Nr. 12. (2014): 1662-1682. Uitgegeven door The Author(s). Geraadpleegd op 9 april 2017, Google Scholar. Pp. 1663-1679

en Japan (60,3%), zijn de cijfers van de Volksrepubliek lager. China kent echter de grootste stijging tussen 2005 en 2010 en dat is opvallend wegens de vele pogingen die China deed om het huwelijk net populairder en toegankelijker te maken: de aandacht die de staat aan het huwelijk gaf, de aanpassingen van de huwelijkswet sinds 1950 en dergelijke.¹¹⁸

Het fenomeen van de ongehuwde professionele vrouwen blijkt een fenomeen te zijn dat voornamelijk in de steden voorkomt. Het aantal vrouwen die door de Chinese overheid tot de categorie van ‘leftover women’ gerekend worden, is de laatste jaren sterk toegenomen. Dit loopt gelijk met de bovenstaande cijfers van de VN. In het jaar 2000 zouden er 3,28 miljoen vrouwen als leftover beschouwd worden, terwijl dit er in 2010 reeds 15,16 miljoen waren. Het artikel van de Chinese universiteit geeft hier aan dat de ‘leftover women’ effectief het probleem vormen omdat hun aantal sneller zou stijgen dan het aantal leftover men in de stedelijke gebieden. Om die reden vermeldt het artikel dat het fenomeen van de ‘leftover women’ bekeken en opgelost moet worden.¹¹⁹ Dit staat haaks op wat Fincher wil bereiken: zij pleit voor het einde van de mediacampagne tegen de ‘leftover women’, meer vrouwen in de politiek en dergelijke. Ze streeft vooral naar gendergelijkheid.¹²⁰

De ‘leftover women’ die volgens Christina Larson de minste kans hebben om te trouwen, zijn de vrouwen die het beste opgeleid zijn. Hierbij vermeldt ze een vaak voorkomend gezegde in China waarbij men zegt dat er drie verschillende geslachten in China zijn: mannen, vrouwen en vrouwen die een doctoraat behaalden. De mannen trouwen de vrouwen en de vrouwen met de titel van doctor trouwen niet.¹²¹ Om het hele probleem van vrouwen die door de overheid gestigmatiseerd worden te kunnen oplossen, stellen Luo Wei en Sun Zhen voor om te beginnen met een einde te maken aan het alledaagse gebruik van de term.¹²²

2.3.4. Leftover over de grenzen: Taiwan en Hong Kong

Het fenomeen van de ‘sheng nü’ beperkt zich niet alleen tot Mainland China. Hoewel er zeker en vast gelijkenissen merkbaar zullen zijn tussen de ‘sheng nü’ op het vasteland en Hong Kong en Taiwan, is het van belang stil te staan bij het feit dat de sociale context in de verschillende gebieden niet dezelfde is. Mandy Yu vindt om die reden dat het van uiterst belang

¹¹⁸ Koo. “Literature Review: “Leftover Women in the People’s Republic of China”. Pp. 1-2

¹¹⁹ Wang, Chen, Zhao en Zhou. “Gender imbalance and “Urban Leftoverwomen. P. 128

¹²⁰ Fincher. ‘China’s entrenched gender gap’. P. 3

¹²¹ Larson. “The startling plight of China’s leftover ladies.”. P. 96

¹²² Wei Luo, Zhen Sun. “Are You the One? China’s TV Dating Shows and the Sheng Nü’s Predicament” In *Feminist Media studies*, Vol. 15(2) (2015): 239-256. Geraadpleegd op 17 januari 2017, Google Scholar. P. 253

is om de situatie in Hong Kong los van het vasteland te onderzoeken. Voor de volledigheid van het onderzoek van Mainland China is het toch belangrijk om ook even naar de situatie in Taiwan en Hong Kong te kijken.¹²³

Ook in Taiwan en Hong Kong is er een stijging merkbaar van de gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk. In Hong Kong steeg de gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk tussen 1971 en 2001 van 22,9 jaar naar 27,5 jaar. Recenter, in het jaar 2011, zien we dat de gemiddelde leeftijd voor het eerste huwelijk in Hong Kong 28,9 jaar is en in Taiwan 29,4 jaar. Volgens Wen Shan Yang en Pei Chih Yen behoren Hong Kong en Taiwan omwille van deze cijfers tot de meest hoge leeftijden bij het eerste huwelijk van de Aziatische landen. Volgens hun bevindingen hebben vooral de hervormingen in het onderwijs een invloed gehad op het feit dat er steeds later wordt gehuwd. Het onderwijs heeft op twee vlakken invloed gehad. Ten eerste verlaat het onderwijs het moment dat iemand zich beschikbaar stelt op de huwelijksmarkt. Ten tweede heeft ook de werkgelegenheid invloed op de huwelijkskeuze van de vrouw: vrouwen die economisch onafhankelijker zijn, zijn minder snel tevreden met om het even wie als eventuele partner. Ze nemen meer tijd in beslag om op zoek te gaan naar een geschikte partner. Nochtans tonen studies aan dat – ondanks de hogere leeftijd bij het eerste huwelijk – vrouwen uit Taiwan en Hong Kong het familieleven nog steeds belangrijker vinden dan dat mannen dat ervaren.¹²⁴

De term ‘sheng nü’ is geen universele term. In Taiwan worden de ongetrouwde professionele vrouwen ouder dan 25 jaar bestempeld als “overrijpe vrouw”¹²⁵ *shunü* 熟女. Dit is echter niet de enige term die hen werd toegewezen. De vrouwen worden ook wel “verslagen hond”¹²⁶ *bai quan* 败犬 genoemd, een ‘creatieve’ term die overwaaide vanuit Japan. De term verwijst naar de schaamte die de vrouwen zouden moeten dragen, net zoals een hond met zijn staart tussen zijn benen. De uitdrukking “verslagen hond” is opnieuw een term die wijdverspreid werd. In 2009 ontleende een populaire televisieshow in Taiwan er zelfs zijn naam aan: “Defeated Dog Queen” *Bai Quan Nü Wang* 败犬女王.¹²⁷

¹²³ Zo heerst er in Hong Kong ook een ongelijke sex ratio, maar zijn er in Hong Kong effectief meer vrouwen dan mannen. Cfr: Yu, Mandy. “Representations of ‘leftover women’ in the Hong Kong reality television show *Bride Wannabes*”. Geraadpleegd op 18 april 2017, Google Scholar. P. 1

¹²⁴ Yang, Wen Shan en Yen, Pei Chih. “Single and Happier? A Comparative Study of Marital Status, Socioeconomic Security and Wellbeing of Women in Hong Kong and Taiwan” in *The family and social change in Chinese societies*, Vol. 35. (2013): 81-97. Geraadpleegd op 22 december 2016, Google Scholar. Pp. 81-83

¹²⁵ In Engelse literatuur wordt dit vertaald als “overripe women”.

¹²⁶ In Engelse literatuur wordt dit vertaald als “defeated dog”.

¹²⁷ To. China’s Leftover Women: Late marriage among professional women and its consequences. P. 27

In Hong Kong werd de benaming overgenomen in het Cantonees. ‘Sheng nü’ werd op dezelfde manier uitgesproken, maar werd wel anders geschreven zodat de betekenis van ‘leftover women’ veranderde naar “bloeiende vrouw”¹²⁸ of “florissante vrouw”¹²⁹. Het is duidelijk dat de term door de andere schrijfwijze een positieve verschuiving in betekenis maakt en zo verwijst naar zelfzekere vrouwen die hun leven niet laten leiden door het hebben of het niet hebben van een man.¹³⁰

In het laatste hoofdstuk van deze scriptie, bespreken we één van de meest populaire datingshows in mainland China: “*If you are the one*”. Niet alleen in mainland China vinden zo’n datingshows plaats, maar ook in Hong Kong loopt er een gelijkaardig programma: “*Bride Wannabes*”.¹³¹ Het programma dat sinds 2012 het licht zag, was volgens Sandy To controversieel doch zeer succesvol. Het doel van de show was om alleenstaande vrouwen met behulp van een team relatie-experts zelfzeker te maken zodat ze geen ‘leftover women’, maar ‘bloeiende vrouwen’ zouden worden. Wanneer de make-over compleet was, werden verschillende mannen aan hen voorgesteld door een huwelijksbureau. Op die manier werden de vrouwen toch weer in het hokje van de ‘leftover women’ geduwd en lag er een druk op hen om toch maar een geschikte man te vinden.¹³²

Ook in Hong Kong merken we een stijging van de ongelijke geslachtsverhouding en worden vrouwen bestempeld als ‘leftover women’. Volgens Yu zijn er in Hong Kong wel degelijk meer vrouwen dan mannen. Er zijn nog een aantal andere verschillen met mainland China merkbaar. Het eerste verschil is dat vrouwen in Hong Kong pas later te maken krijgen met deze term: vrouwen die in de dertig of veertig zijn, worden gezien als ‘leftover women’. Ten tweede wordt er in mainland China veel meer aandacht op academisch vlak aan de ‘leftover women’ gegeven dan dat dit in Hong Kong het geval is. Omwille van de verschillen wordt het belang om het fenomeen in beide landen niet over dezelfde kam te scheren, maar ze apart te onderzoeken, duidelijk.¹³³

¹²⁸ In Engelse literatuur wordt dit vertaald als “blossoming woman”.

¹²⁹ In Engelse literatuur wordt dit vertaald als “flourishing women”.

¹³⁰ To. China’s Leftover Women: Late marriage among professional women and its consequences. P. 27

¹³¹ Yu. “Representations of ‘leftover women’ in the Hong Kong reality television show *Bride Wannabes*”. P. 1

¹³² To. China’s Leftover Women: Late marriage among professional women and its consequences. P. 27

¹³³ Yu. “Representations of ‘leftover women’ in the Hong Kong reality television show *Bride Wannabes*”. P. 1

2.4. De contradictorische rol van de All-China Women's Federation

In het eerste onderdeel van dit hoofdstuk werd het reeds duidelijk dat wanneer de ACWF beschreven en onderzocht wordt, de meeste auteurs en onderzoekers al dan niet expliciet aangeven dat de rol van de ACWF in de Chinese maatschappij als eerder contradictorisch beschouwd kan worden. In verband met de problematiek omtrent de 'leftover women', vragen we ons af hoe kan het dat een organisatie die ervoor moest zorgen dat de rechten en belangen van de vrouw verdedigd werden, vrouwen dermate stigmatiseert.

Volgens Eileen J. Cheng werd de ACWF opgericht om de CCP te ondersteunen bij de implementatie van hun doelen en ook om de rechten van de vrouw verder uit te breiden. De CCP heeft onmiddellijk toezicht over elke laag van de ACWF. De beide taken die de ACWF dient te volbrengen, werden beschouwd als complementair, maar toch primeerde de rol als spreekbuis voor de CCP en kwam het verdedigen van de rechten van de vrouw ten opzichte van de staat slechts op de tweede plaats. Deze dubbele rol die de ACWF aanneemt kan bijgevolg beschouwd worden als contradictorisch.¹³⁴

Wanneer we de top-down structuur van de ACWF naast het feit leggen dat de organisatie een dubbele rol heeft enerzijds als spreekbuis voor de CCP en anderzijds als beschermer van de rechten van de vrouw, dan zien we dat vooral bij de hogere functies de CCP de prioriteit krijgt. De lagere niveaus staan dicht bij de vrouwen zelf en houden zich volgens Howell meer bezig met de genderongelijkheid.¹³⁵

Ook in verband met de structurele opbouw van de ACWF, zien we dat de overheid de kaderleden van de federatie betaalt. Hierbij stellen we ons de vraag in welke mate de kaderleden dan nog neutraal handelen. Howell vermeldt dat de prioriteit dan ook vaak naar de opdrachten van de CCP aan de ACWF gaat.¹³⁶ Elisabeth Croll vat de rol van de ACWF mooi samen door te stellen dat van de tweeledige opdracht van de ACWF, ze het meest slaagden in vrouwen mobiliseren in functie van het beleid of nieuwe beleidsvormen. Het veranderen van het beleid in voordeel van de vrouwen die geen invloed hadden op het vermeerderen van de productie of voordelig waren ten opzichte van de economische ontwikkeling werden achterwege gelaten. Hieruit blijkt opnieuw dat het beleid van de CCP belangrijker was dan het beschermen van de Chinese vrouwen.¹³⁷

¹³⁴ Cheng. "All-China Women's Federation (ACWF)". P. Nvt.

¹³⁵ Howell. "The Struggle for Survival: Prospects for the Women's Federation in Post-Mao China". P. 131

¹³⁶ Howell. "The Struggle for Survival: Prospects for the Women's Federation in Post-Mao China". P. 130

¹³⁷ Croll. Changing identities of Chinese women. P. 137

De contradictorische rol kan niet alleen op structureel vlak opgemerkt worden. Wanneer Deng Xiaoping de eenkindpolitiek in 1979 invoerde, kreeg de ACWF van de CCP de taak om dit nieuwe beleid bekend te maken, terwijl er bij dit beleid ook vrouwonvriendelijke praktijken¹³⁸ hoorden. In deze periode was de onderlinge betrokkenheid tussen de Partij en de ACWF heel sterk aanwezig.¹³⁹

Elke maatschappij is aan constante veranderingen en nieuwe invloeden onderhevig. Dit uit zich in verschillende verwachtingen over de generaties heen. Zo is het normaal dat er een verschil is in de waarden en verwachtingen van de jonge generatie Chinese vrouwen en de oudere generatie. Idealiter speelt de ACWF hierop in en voldoet ze voor elke generatie aan de verwachtingen. Howell merkte echter op dat de verwachtingen en waarden van de jonge generatie Chinese vrouwen, vaak haaks staan op de waarden en verwachtingen die de ACWF verkondigen. Ook de opendeurpolitiek bracht verandering in het gedachtengoed van de Chinese vrouw. Een kleine groep Chinese vrouwen zou omwille van de economische hervormingen in contact gekomen zijn met de ideeën van het Westers feminisme en zo nieuwe verwachtingen hebben. Dit zet in zekere mate een druk op de aanpak van de ACWF en spoort hen aan om de problemen effectiever aan te pakken en de prioriteiten te herzien: namelijk niet langer de partij, maar de belangen van de Chinese vrouw op de eerste plaats zetten. Howell geeft wel aan dat de ACWF effectief moeite doet om aan de nieuwe noden sinds de economische hervormingen te beantwoorden. Dit deden ze door onder andere hun functies uit te breiden, te experimenteren met nieuwe activiteiten en nieuwe departementen te creëren.¹⁴⁰

Niettegenstaande de veranderingen die de organisatie uitvoerde om zich conform te maken met de nieuwe sociaaleconomische omgeving, bleef de ACWF contradictorische ideeën omtrent de rol van de vrouw in de maatschappij verspreiden. Het belangrijkste voorbeeld in het kader van deze thesis is het feit dat de ACWF een aanzienlijke rol had in de bewustwordingscampagne die de overheid in 2007 samen met de nieuwe term ‘sheng nü’ China instuurde.¹⁴¹ In het boek van Leta Hong Fincher vinden we ook een voorbeeld van een op het eerste gezicht onschuldige enquête uitgevoerd bij meer dan 30 000 mensen verspreid over 31

¹³⁸ Leta Hong Fincher geeft als voorbeeld van dergelijke vrouwonvriendelijke praktijken het uitvoeren van verplichte abortussen. We weten dat deze verplichte abortussen plaatsgevonden hebben, maar omwille van het ontbreken van bronnen en cijfers kunnen we niet aangeven in welke mate deze verplichte abortussen uitgevoerd werden. Dit wordt ook bevestigd door Tucker en Van Hook. Cfr: Fincher. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. P. 18 en Tucker en Van Hook. “Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China”. P. 211

¹³⁹ Fincher. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. P. 18

¹⁴⁰ Howell. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China” Pp. 131-134

¹⁴¹ Howell. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China” P. 135

provincies in China. De officiële titel van deze enquête was: “See what category of ‘leftover’ you belong too”. Dit is niet het enige voorbeeld van enquêtes en campagnes dat Fincher in haar boek aanhaalt. Ze is dan ook één van de eersten die heel expliciet de contradictorische rol van de ACWF durft te benoemen.¹⁴² Luo Wei en Sun Zhen volgen haar in deze redenering en ook zij vinden dat het promoten van de term ‘sheng nü’ tegenstrijdig is met de gendergelijkheid waar de ACWF in de eerste plaats achter zou moeten staan.¹⁴³

Ook Joyce Gelb en Marian Lief Palley halen nog een ander bezwarend feit aan: er werd gedurende de socialistische periode door de ACWF gebruik gemaakt van bepaald taalgebruik om op die manier de traditionele rol van de vrouw in het familieleven te bevestigen en te versterken. Dergelijk voorbeeld vinden we terug in de “campagne voor de wedstrijd voor een modelfamilie”¹⁴⁴ *wuhao jiating huodong* 五好家庭活动.¹⁴⁵ In deze campagne streefde men ernaar om na Mao’s “women hold up half the sky” de vrouwen terug warm te maken voor het huishoudelijke werk.¹⁴⁶

Ook vandaag staat de website van de ACWF vol met artikels die ‘leftover women’ bevatten. Tussen oktober 2007 en maart 2012 zouden dit er zo’n 200 geweest zijn. Door de verspreiding van de term, werd het dan ook een populair item om over te schrijven.¹⁴⁷ De ACWF zou net moeten ingrijpen bij het verspreiden van een term die vrouwen in een hokje duwt en hen aanraadt om snel te trouwen ‘voor het te laat is’ en dat ze geen al te hoge verwachtingen mogen hebben. De onkritische houding die ze aannemen ten opzichte van dit discours verklapt als het ware hun contradictorische rol. Als gevolg van deze ingesteldheid, ontstonden er nieuwe vrouwenorganisaties.¹⁴⁸

In het spoor van deze nieuwe vrouwenorganisaties, ontstond er sinds enkele jaren een nieuwe golf van Chinese feministische activisten. Het verschil met de ACWF is dat zij niet onder controle staan van de overheid. Deze nieuwe generatie komt op tegen de traditionele rol van de vrouw in de maatschappij als vrouw en moeder. In dit opzicht vormen ze een bedreiging

¹⁴² Fincher. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. Pp. 16-17

¹⁴³ Wei en Zhen. “Are You the One? China’s TV Dating Shows and the Sheng Nü’s Predicament”. P. 243

¹⁴⁴ In Engelse literatuur wordt dit vertaald als ‘model family competition campaign’.

¹⁴⁵ Gelb en Palley. *Women and Politics around the world: a comparative history and survey*, volume 2. P. 291

¹⁴⁶ Ni, Ting 倪婷. “xin Zhongguo di yi ci “wu hao” jiating pingxuan huodong ji qi qishi” 新中国第一次 “五好” 家庭评选活动及其启示 (De eerste model familie activiteiten en de implicaties). *Zhongguo fu yun* 中国妇运 (2016): 43-45. Pp. 43-44

¹⁴⁷ Li, Luzhou. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” In *International Journal of Cultural Studies*, Vol. 18(5) (2015): 519-535. Geraadpleegd op 17 januari 2017, Google Scholar. P. 525

¹⁴⁸ Howell. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China”. P. 136

ten aanzien van de paternalistische visie van de CCP. De familie als basis van de maatschappij en politieke stabiliteit wordt door deze feministen in het gedrang gebracht.¹⁴⁹

In 2012 verwijderde de ACWF plots een aantal artikels op hun website die over de ‘leftover women’ handelden. Volgens Leta Hong Fincher was dit een kleine overwinning voor bovenstaande Chinese feministische activisten. Hoe dan ook ging de stigmatisatie in 2013 gewoon verder. Ook met het uitzenden van populaire programma’s zoals we in hoofdstuk 3 zullen bespreken, merken we dat het einde van de stigmatisatie nog niet meteen in zicht is.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Fincher, Leta Hong. “China’s Feminist Five” In *Dissent*, Vol. 63, Nr. 4. (2016): 84-90. Uitgegeven door University of Pennsylvania Press. Geraadpleegd op 2 maart 2017. Pp. 86-87

¹⁵⁰ Fincher. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. Pp. 40-41

3. De zoektocht naar een huwelijkspartner

In dit laatste onderdeel wordt er gefocust op de effectieve zoektocht naar een huwelijkspartner. Het eerste deel van dit hoofdstuk verklaart wat we precies bedoelen met de nieuwe economische tendensen waarin deze zoektocht plaatsvindt. De nieuwe economische omgeving wordt vooral verklaard met betrekking tot de positie van de vrouw. Ten tweede zien we een voorbeeld van een tv-programma waarin de zoektocht naar een huwelijkspartner expliciet weergegeven wordt: “If you are the one”. Aan de hand van de principes van Widdowson worden de eigen resultaten van het onderzoek vergeleken met de resultaten van enkele andere onderzoekers die zich ook op dit programma gefocust hebben. Als laatste worden er nog enkele andere moderne mogelijkheden tot het vinden van een huwelijkspartner besproken.

3.1. De economische rode draad

Een onderdeel dat we als rode draad doorheen het onderzoek terug zien komen, is het economische aspect. De economie speelt op verschillende vlakken een belangrijke rol in dit onderzoek. De economische toestand is vaak de achterliggende reden waarom men beslist om een bepaald beleid door te voeren of een bepaalde term te promoten. Dit was zo bij de invoering van de eenkindpolitiek en – onrechtstreeks – ook zo bij de promotie van het fenomeen ‘leftover women’. In dit onderdeel pikken we de rode draad op en gaan we expliciet op zoek naar de economische omstandigheden waarin de idee van ‘leftover women’ tot stand is gekomen. We beginnen met een kort overzicht van de belangrijkste economische veranderingen sinds de Culturele Revolutie.

De geloofwaardigheid en legitimiteit van de CCP kreeg zware klappen na het drama van de Culturele Revolutie.¹⁵¹ Veranderingen waren noodzakelijk om de bevolking opnieuw met een positieve blik te laten kijken naar de Chinese overheid.¹⁵² De CCP begon daarom met het

¹⁵¹ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 128

¹⁵² De Culturele Revolutie had economische gevolgen zoals de stagnatie van de economie gedurende 10 jaar, maar daarnaast liep ook de bevolking schade op op verschillende vlakken. Eén van die vlakken is de kwaliteit van de bevolking. Omwille van de Culturele Revolutie was ook het Chinese schoolsysteem in de war. Veel jongeren kregen geen opleiding naar behoren, wat op lange termijn ook nadelig was voor de Chinese economie. Cfr: Fang, Cai 蔡昉 en Wang, Du 都阳. “Wenhua dageming dui wuzhi ziben he renli ziben de pohuai” “文化大革命” 对物质资本和人力资本的破坏 (Vernietigende effecten van de Culturele Revolutie op fysisch en menselijk kapitaal). *Jingji xue (jikan) 经济学(季刊)* (2003). P. 1

implementeren van enkele hervormingen gericht op een markteconomie. Hierbij sloot de ‘opendeurpolitiek’ van Deng Xiaoping aan. Met het invoeren van de economische hervormingen en de opendeurpolitiek wilde men de economie van China doen herleven en het land op economisch vlak naar een nieuw niveau tillen. Waar het van de economische hervormingen verwacht werd dit intern te bereiken, waren de doelstellingen van de opendeurpolitiek extern gericht. De intentie was onder andere om buitenlandse investeringen aan te trekken, gezamenlijke ondernemingen tussen Chinese en buitenlandse bedrijven op te richten en op zowel commercieel als handelsvlak een link te leggen tussen China en de – vooral – kapitalistische buitenwereld.¹⁵³ Om de buitenlandgerichte doelstellingen te kunnen volbrengen, was het noodzakelijk om ook de interne structuur van de economie aan te passen. Hiervoor werden marktgerichte mechanismen aan de planeconomie toegevoegd. Er was bijgevolg een logische wisselwerking aanwezig tussen de interne economische hervormingen en de externe opendeurpolitiek.¹⁵⁴

Eén van de eerste stappen die genomen werd in het kader van het aanpassen van de economische structuur richting een markteconomie, was het afbouwen van de landelijke collectieven. Dit gebeurde geleidelijk aan na het jaar 1978. Daarnaast was het ook in de steden noodzakelijk om enkele veranderingen door te voeren. De staatsondernemingen moesten leren om op een autonome manier het management uit te voeren.¹⁵⁵ Dit betekende dat de lokale ondernemingen meer macht en verantwoordelijkheid kregen.¹⁵⁶

Niet alleen de interne aanpassingen waren van belang, ook het feit dat China zich steeds meer zou openstellen naar het buitenland toe, was onvermijdelijk. Deze openstelling gebeurde echter wel op een geleidelijke manier. Zo werd er in 1979 een nieuwe wet rond de joint ventures¹⁵⁷ geïmplementeerd die buitenlandse bedrijven toestond om direct te investeren in Chinese bedrijven. Paul J. Bailey haalt hier het voorbeeld van buitenlandse investeringen in Chinese hotels aan. In 1980 werden in de provincies Guangdong 广东省 en Fujian 福建省 de eerste Speciale Economische Zones opgericht.¹⁵⁸ Verder werden in 1984 ook enkele

¹⁵³ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 128

¹⁵⁴ Li, Xiaojiang en Zhang, Xiaodan. *Creating a Space for Women: Women's Studies in China in the 1980s*. *Signs*. Vol. 20, Nr. 1 (1994): 137-151. Geraadpleegd op 18 maart 2017, JSTOR. P. 137

¹⁵⁵ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 128

¹⁵⁶ Li en Zhang. “Creating a Space for Women: Women's Studies in China in the 1980s”. P. 137

¹⁵⁷ De joint ventures behoorden tot de sector met het hoogste gemiddelde inkomen (40% tot 80% hoger dan normaal). Met betrekking tot de genderongelijkheid, vermelden Deborah Davis en Feng Wang dat het aandeel van vrouwelijke posities reeds daalt in de jaren 1990. Cfr: Davis, Deborah en Wang, Feng, ed. *Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China*. Verenigde Staten: Stanford University Press, 2009. Geraadpleegd op 5 mei 2017, Google Books. P. N.v.t.

¹⁵⁸ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 129

havensteden geopend voor de buitenwereld zodat de buitenlandse investeringen hun weg naar China konden vinden. Op het moment dat de jaren 1980 ten einde liepen, waren reeds alle steden langs de Chinese kust ‘geopend’ en werden ze een voor een benoemd tot Speciale Economische Zones. Het China dat zich jarenlang afsloot van de buitenwereld, evolueerde tot een China dat een politiek hanteerde die de buitenlandse investeringen wilde aantrekken. Bailey vermeldt hierbij terecht dat er zeker sprake was van een verandering in ideologie, doch werd de legitimiteit van de eenpartijstaat niet in twijfel getrokken.¹⁵⁹

De opendeurpolitiek had niet alleen effect op de beleidsmakers en de binnen- en buitenlandse bedrijven, ook bij de bevolking was er door het geleidelijk insijpelende kapitalisme in China een verandering merkbaar. Reclameborden en commerciële advertenties vonden hun weg in de Chinese straten en zelfs op de staatsgeleide tv-zenders waren er commerciële reclamespots te zien. Het bracht een verandering in het gedrag van de consumenten teweeg, maar nog meer zorgden de economische hervormingen en de opendeurpolitiek voor een verandering in het leven van de Chinese vrouw.¹⁶⁰

Vanaf het moment dat de economische hervormingen in China geïmplementeerd werden in de late jaren 1970, onderging de status van de Chinese vrouw een transformatie. De transformatie was echter niet eenzijdig: voor sommige vrouwen hadden de economische hervormingen een positieve bijklank terwijl er voor andere vrouwen nadelen aan het nieuwe beleid verbonden waren. In de eerste plaats zorgden de hervormingen ervoor dat de vrouwen een grotere autonomie hadden en dat de levensstandaard hoger lag. In de tweede plaats zagen we samen met de komst van de hervormingen de terugkomst van het traditionele beeld van de vrouw waarbij de vrouw zich in een onderdanige positie bevindt. Cara Wallis geeft in haar artikel aan dat dit beeld op een paradoxale manier gegroeid is samen met de toenemende rechten en mogelijkheden.¹⁶¹ Ook Bailey bevestigt de visie van Wallis en geeft aan dat de Chinese vrouwen eveneens ‘vertegenwoordigers’ van de marktgerichte hervormingen waren, alsook slachtoffers van de veranderingen die ontstonden.¹⁶² Nochtans had de CCP onder leiding van Mao Zedong sinds de beginjaren van de Volksrepubliek China haar best gedaan om het traditionele beeld ten opzichte van de vrouw - dat in de huidige context als neerbuigend beschouwd wordt - te doen verdwijnen. De vrouwen hadden een evenwaardige rol ten opzichte

¹⁵⁹ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 130

¹⁶⁰ Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 130

¹⁶¹ Wallis, Cara. “Chinese Women in the Official Chinese Press: Discursive Constructions of Gender in Service to the State” in *Westminster Papers in Communication and Culture*, Vol. 3, Nr. 1. (2006): 94-108. Uitgegeven door University of Southern California. Geraadpleegd op 2 april 2017, Google Scholar. P. 95

¹⁶² Bailey. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. P. 130

van de mannen bij het opbouwen van de Volksrepubliek. In deze context keert het volgende citaat van Mao Zedong vaak terug: “Women hold up half the sky”. De vrouwen en mannen hadden tot aan de dood van Mao in 1976, op zijn minst in theorie, beiden een even grote verantwoordelijkheid op economisch, politiek en maatschappelijk vlak. Oppervlakkig hadden de mannen en vrouwen dan wel dezelfde plichten, maar traditionele gedachten aanpassen, is een veel complexere zaak.¹⁶³

Na de Culturele Revolutie sloeg de CCP een andere weg in dan die van Mao Zedong: niet de gelijkheid, maar de verschillen tussen man en vrouw werden benadrukt. Het is van uiterst belang om hierbij te benadrukken dat men voor de Culturele Revolutie wel streefde naar gendergelijkheid, maar dat deze nooit volledig bereikt werd. Vaak wordt verkeerdelijk geïmpliceerd dat er wel gendergelijkheid heerste tijdens de communistische periode. Waar de politieke participatie van vrouwen tijdens de Culturele Revolutie de hoogste participatiegraad sinds 1949 behaalde, daalde de politieke participatie van de vrouwen na 1976 steeds meer. De CCP werd na verloop van tijd een hoofdzakelijk mannelijke partij.¹⁶⁴

In de staatsgeleide media kwam de ‘correcte’ rol van de vrouw steeds meer aan bod. Ook in krantenartikelen, schoolboeken en dergelijke werden de rollen van elk geslacht onderscheiden op basis van de biologische verschillen tussen man en vrouw.¹⁶⁵ Nochtans bewezen de vrouwen dat ze hun mannetje kunnen staan: de kans op meer onderwijs werd met beide handen gegrepen en vaak overtroffen de presentaties van de vrouwen die van de mannen.¹⁶⁶

Wanneer we kijken naar de positieve en negatieve gevolgen die de economische hervormingen met zich meebrachten, dan zien we dat vooral de vrouwen in de steden¹⁶⁷ slachtoffer zijn geworden. Dit ligt in lijn met de stigmatisatie van de ‘leftover women’, waarbij het ook voornamelijk gaat om vrouwen die in de stad wonen (of ze er nu geboren zijn of vanuit het platteland naar geïmmigreerd zijn). Vrouwen woonachtig op het platteland kregen omwille van de overgang naar een marktgerichte planeconomie de kans om een extra inkomen te creëren met behulp van huishoudelijke bijberoepen.¹⁶⁸ Ook later zien we de negatieve effecten voor de

¹⁶³ Wallis. “Chinese Women in the Official Chinese Press: Discursive Constructions of Gender in Service to the State”. P. 97

¹⁶⁴ Bailey. Women and Gender in Twentieth-Century China. P. 131

¹⁶⁵ Bailey. Women and Gender in Twentieth-Century China. P. 135

¹⁶⁶ Koo. “Literature Review: “Leftover Women in the People’s Republic of China”. P. 3

¹⁶⁷ De ontwikkeling van de economie was niet overal in China gelijk. Er waren grote verschillen tussen bijvoorbeeld de stedelijke en de landelijke gebieden. Cfr: Davis en Wang, ed. Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China. P. 48

¹⁶⁸ Dit werd samengevat onder de term ‘binnenplaats economie’ *xiaoyuan jingji* 小园经济. Deze benaming werd voor het eerst gebruikt in het jaar 1984. Cfr: Bailey. Women and Gender in Twentieth-Century China. P. 140

vrouwen in de steden: in 2010 bedroeg de werkgelegenheidsgraad voor vrouwen in de werkende leeftijd 60,8% terwijl dit twintig jaar eerder nog 77,4% was. In vergelijking met de mannen in 2010, is dit 20,3% lager.¹⁶⁹ Luzhou Li heeft echter een kritische mening over deze voorhoede van bij de vrouwen uit de stad die een stijgende welvaart kenden bij de nieuwe economische tendensen. Volgens haar maakt verder onderzoek duidelijk dat deze kleine welvarende groep slechts een illusie is. De meeste vrouwen zouden volgens dit onderzoek nog steeds verwachten dat de man over de geschikte capaciteiten bezit om de familie economisch te kunnen onderhouden.¹⁷⁰ Over het algemeen besluiten Deborah Davis en Feng Wang dat vrouwen vaker tewerkgesteld zijn in de lager betaalde sectoren van de economie. Daarnaast is de ongelijkheid het kleinst in de staatssector en groter in goed ontwikkelde steden.¹⁷¹

De openstelling van de Chinese economie bracht investeringen vanuit het Westen binnen en op die manier vonden ook bepaalde invloeden vanuit de Westerse economie hun weg naar China. Deze invloeden bleken niet alleen een economisch effect op China te hebben: Sandy To benadrukt in haar boek het individualisme van het Westen. De invloeden waar China sinds de heropening van de economie mee te maken kreeg, hadden dus ook ideologische tendensen die hier specifiek met het individualisme te maken hadden. Dit zorgde ervoor dat de Chinezen aangemoedigd werden om het collectivistische gedachtengoed achter zich te laten en de meer individualistische weg op te gaan.¹⁷²

Een ander ideologisch effect van deze Westerse invloeden, was ook de houding ten opzichte van seksualiteit die positief veranderde: men was toegankelijker voor deze onbekende ideeën.¹⁷³ Deze onbekende ideeën zijn bijvoorbeeld de Westerse feministische gedachten die door Jude Howell vermeld worden.¹⁷⁴

“Inequality is an outcome of socially and economically structured processes. Institutions, not individuals, structure and sustain inequality. Individuals participate in the process of generating and maintaining inequalities as social actors in accordance with their personal interests and preferences.”¹⁷⁵

¹⁶⁹ Deze cijfers willen niet zeggen dat de economie geen groei meer kan kennen, alleen zal de menselijke kost van de ongelijkheid hieronder lijden. Cfr: Fincher. ‘China’s entrenched gender gap’. Pp. 1-3

¹⁷⁰ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.”. P. 530

¹⁷¹ Davis en Wang, ed. Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China. P. 51

¹⁷² To. China’s Leftover Women: Late Marriage among Professional Women and its consequences. P. 25

¹⁷³ To. China’s Leftover Women: Late Marriage among Professional Women and its consequences. P. 28

¹⁷⁴ Howell. “The Struggle for Survival: Prospects for the Women’s Federation in Post-Mao China” P. 138

¹⁷⁵ Davis en Wang, ed. Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China. P. 40

Het bovenstaande citaat kan perfect toegepast worden op de Chinese ‘leftover women’ die we in deze scriptie bespreken. Het citaat gaat dan wel vooral over de economische ongelijkheid in China, maar zoals we hierboven reeds zagen, sluit de economische toestand nauw aan bij het ‘ontstaan’ van de ‘leftover women’. Op die manier trekken we de opvatting zelf door tot bij het fenomeen van de ‘leftover women’.

Wel is het van belang het volgende te onderscheiden: niet alle vrouwen die last hebben van de ongelijkheid op sociaal en economisch vlak zijn ‘leftover women’ en niet alle ‘leftover women’ hebben last van de ongelijkheid op sociaal en economisch vlak. Sandy To bewijst aan de hand van enkele interviews dat sommige vrouwen wel bestempeld worden als ‘leftover women’, maar daar op zich geen probleem mee hebben. Voor sommigen is het slechts een term waar ze zelf niet per se iets mee doen. Ze laten het op hen afkomen, ondergaan het, maar laten zich er niet door beïnvloeden.¹⁷⁶

Het citaat van Deborah Davis en Feng Wang vermeldt dat het instituten zijn die de ongelijkheid vormgeven en steunen. De ongelijkheid ligt volgens hen niet louter in de handen van individuen. Wel dragen individuen bij tot het veralgemenen van de ongelijkheid en behouden ze de ongelijkheid omwille van hun persoonlijke interesses en voorkeuren.¹⁷⁷ Bij het toepassen van deze opmerking op de ‘sheng nü’, merken we op dat dit aansluit bij de verspreiding en het blijvende gebruik van de woordenschat omtrent ongehuwde vrouwen om en bij de 27 jaar. Het zijn de instituten zoals de Chinese overheid en de ACWF die de term vormgegeven hebben en de verspreiding gesteund hebben aan de hand van allerlei artikels, campagnes en tv-programma’s¹⁷⁸. Op die manier werd het Chinese volk gestimuleerd om de term te gebruiken en hem ook toe te passen in het dagelijks leven. Deze toepassing droeg bij tot de ongelijkheid die de vrouwen, die onder deze term vallen, ervaren. Net zoals de economische ongelijkheid, is de term ‘leftover women’ een resultaat van sociaaleconomische structuren en ontwikkelingen.

¹⁷⁶ Kendra is een voorbeeld van een vrouw geïnterviewd door Sandy To die zich niet laat misleiden door de term. Volgens Kendra is het omdat ze een traditionele visie heeft dat ze wil trouwen en niet omdat iemand haar ‘sheng nü’ noemt. Het is een term die haar geen druk oplegt, ze is ervan overtuigd dat ze niet zal trouwen om te trouwen. Cfr: To. *China’s Leftover Women: Late marriage among professional women and its consequences*. P. 28

¹⁷⁷ Davis en Wang, ed. *Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China*. P. 40

¹⁷⁸ De verspreiding werd ook gesteund door het gebruik van ‘sheng nü’ in officiële lexicons. Cfr: Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 525

3.2. “Are you the one?” – Analyse van de populaire show “If you are the one”

Het feminisme kwam in het Westen binnen in een wereld overstelpt met allerlei vormen van media. In deze media werden vrouwen en stereotiepe genderrelaties vaak afgebeeld en op die manier verheven tot de norm. Het is dan ook geen wonder dat de kranten, reclame, televisieprogramma's, films en tijdschriften in het centrum stonden van de kritiek geuit door feministen. Ook in China werd de rol van de media uitgebreid en voor nieuwe doeleinden gebruikt. Matchmaking is helemaal hot, hip en vooral happening in China. Zeker de recente 'uitvinding' van de term 'leftover women' en alle media-aandacht hieromtrent heeft hier een aanzienlijk aandeel in.¹⁷⁹ Een programma zoals “If you are the one” is een voorbeeld van zo'n resultaat van de veranderende focus van de media als gevolg van de nieuwe economische tendensen. We onderzoeken wat de show precies inhoudt en gaan verder met een discourse analysis waarin duidelijk wordt wat de show betekent voor Chinese vrouwen op zoek naar een huwelijkspartner. Het is alvast duidelijk dat ook IYATO een aandeel heeft in de verspreiding van de term 'sheng nü'.

3.2.1. If you are the one: de show

Al sinds lange tijd zijn datingshows programma's die goed gesmaakt worden. De shows zijn bijgevolg geen nieuw fenomeen, ook niet in China. De eerste datingshow in China heette “The TV Matchmaker” en werd voor het eerst uitgezonden in 1988 door 'Shanxi Television Station' *Shanxi guangbo dianshitai* 山西广播电视台¹⁸⁰. In de late jaren 1990 begon de Chinese televisie pas echt een verschuiving door te maken van voornamelijk politieke en leerzame programma's naar meer ontspannende tv-uitzendingen.¹⁸¹

Geïnspireerd op de Britse datingshow “Take me Out”¹⁸², ontstond na een lange stilte op vlak van de datingshows, de Chinese variant “If you are the one” *fei cheng wu rao* 非诚勿扰

¹⁷⁹ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” Pp. 521-525

¹⁸⁰ Xu Xu vermeldt ook nog een ander programma dat één van de eerste datingshows geweest zou zijn: “Rose Date” *Meigui zhi yue* 玫瑰之约. Cfr: Xu Xu 徐旭. ““fei cheng wu rao” jiemu chixu xing fazhan yanjiu” 《非诚勿扰》节目持续性发展研究 (Onderzoek naar de duurzame ontwikkeling van het programma “if you are the one”). Xibei Daxue 西北大学 (2015). Pp. 4-5

¹⁸¹ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 519

¹⁸² In dit artikel van Liu Yunting staat “naar het Australische programma “Taken out””. De inspiratie voor ‘If you are the one’ is dus niet volledig duidelijk. Cfr: Women of China. “Chinese Dating Show to Hold Auditions in U.S.” Laatst gewijzigd op 18 oktober, 2012. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm](http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm)

(vanaf nu gebruiken we de afkorting IYATO).¹⁸³ Deze show wordt uitgezonden door ‘Jiangsu Television’ *Jiangsu weishi* 江苏卫视. Het programma werd voor het eerst uitgezonden op 15 januari 2010 en het duurde niet lang voor het één van de meest populaire shows in China werd.¹⁸⁴ De show was zelfs zo populair dat het enkele maanden later al twee keer per week uitgezonden werd gedurende primetime (zaterdag- en zondagavond).¹⁸⁵

De vaak bekeken show wordt gepresenteerd door voormalig nieuwsanker Meng Fei 孟非. Daarnaast wordt Meng Fei ondersteund door twee ‘experts’ die het programma mee begeleiden: Le Jia 乐嘉 en Huang Han 黄菡¹⁸⁶. Le Ja is een expert in het analyseren van karakters en daarbij aansluitend ook psycholoog. Huang Han is sociologe en psychologe. Chen Shenghua 陈胜华 bespreekt het gedrag van Huang Han en besluit dat haar analyses vaak heel rationeel zijn.¹⁸⁷ Luo Wei en Sun Zhen hebben in hun onderzoek ook aandacht besteed aan de rol van de presentator en de twee commentatoren. Vaak benadrukken ze de positie waarin de ‘sheng nü’s’ zich bevinden en versterken ze op die manier gendergerelateerde vooroordelen.¹⁸⁸ Ook Luzhou Li wil aan de hand van een analyse IYATO plaatsen binnen de ruime context van de Chinese maatschappij en cultuur en kijken welke invloed de show heeft op de sociale relaties en kennis met betrekking tot gender.¹⁸⁹

Het programma onderscheidt zich van andere programma’s omwille van de manier waarop gecommuniceerd wordt: er wordt meer gefocust op wat beide partijen (de mannen en de vrouwen) los van elkaar verwachten. Er worden vragen gesteld zoals: hoe combineert men werk

¹⁸³ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 240 en Xu Xu 徐旭. ““fei cheng wu rao” jiemu chixu xing fazhan yanjiu” 《非诚勿扰》节目持续性发展研究 (Onderzoek naar de duurzame ontwikkeling van het programma “if you are the one”). Xibei Daxue 西北大学 (2015). Pp. 4-5

¹⁸⁴ Wang, Wenjing 王文静. “hunlian jiaoyou lei dianshi jiemu “fei cheng wu rao” cunzai wenti ji duice” 婚恋交友类电视节目《非诚勿扰》存在问题及对策 (De bestaande problemen van “if you are the one” op vlak van huwelijksprogramma’s en oplossingen). Hebei Daxue 河北大学 (2011). Pp. 6-7

¹⁸⁵ Wang, Xi 王兮. “Dangdai qingnian hunlian jiazhi guan - - jiyu daxing jiaoyou lei jiemu “fei cheng wu rao” de neirong fenxi” 当代青年婚恋价值观——基于大型交友类节目《非诚勿扰》的内容分析 (De waarden van het huwelijk van hedendaagse jongeren – een inhoudsanalyse van de datingshow “if you are the one”). Qingnian Zuoqia 青年作家, Vol. 5. (2011): 77–79. P. 77

¹⁸⁶ Huang Han was niet van bij de eerste aflevering aanwezig bij de show. Pas na de 29ste aflevering maakte ze deel uit van het programma. Volgens Wang Xi kan dit gezien worden als een vooruitgang in de rechten van de vrouw met betrekking tot het programma. Cfr: Wang, Xi 王兮. “Dangdai qingnian hunlian jiazhi guan - - jiyu daxing jiaoyou lei jiemu “fei cheng wu rao” de neirong fenxi” 当代青年婚恋价值观——基于大型交友类节目《非诚勿扰》的内容分析 (De waarden van het huwelijk van hedendaagse jongeren – een inhoudsanalyse van de datingshow “if you are the one”). P. 77

¹⁸⁷ Chen Shenghua 陈胜华. “Jiangsu Weishi “feichengwurao” jiemu hexin jingzheng li tanxi” 江苏卫视《非诚勿扰》节目核心竞争力探析 (Een onderzoek naar de kerncompetitie van “If you are the one” van Jiangsu Television). Yang En Daxue 仰恩大学 (2014): 31-33. P. 32

¹⁸⁸ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 252

¹⁸⁹ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 526

en privé, hoe gaat men om met het huwelijk en dergelijke. In elke episode worden verschillende aspecten van het leven aangekaart in de vorm van discussies. Chen Shenghua haalt als voorbeeld de vraag aan of het nog mogelijk is om vrienden te blijven nadat een koppel uiteen is gegaan. Deze discussies worden dan gevoerd tussen Meng Fei, Le Jia en Huang Han.¹⁹⁰ Daarnaast is het programma ook vernieuwend, volgens Wang Xi, omwille van de manier waarop het podium opgebouwd is en de hippe muziek.¹⁹¹

De ongelijke geslachtsverhouding, de politieke aandacht die geschonken wordt aan matchmaking en de ongemakkelijke positie waar de ‘leftover women’ in verkeren zijn drie belangrijke factoren die actief bijdroegen tot de vraag naar een televisieprogramma zoals IYATO.¹⁹² Aangezien het programma niet alleen draait rond het vinden van de perfecte match, maar daarnaast ook aandacht geeft aan – de door de CCP beschouwde– sociaaleconomische problemen zoals de ‘sheng nü’s’ in de vorm van discussies, heeft IYATO een veel grotere rol dan die van een ‘weer een nieuwe’ datingshow. Luzhou Li heeft het zelfs over “een cultureel forum voor de onderhandeling van betwiste waarden en normen tussen verschillende sociale groeperingen”. In de lijn van deze visie zouden we kunnen stellen dat IYATO bijna een maatschappelijke rol vervult.¹⁹³

Daarnaast vinden ook Luo Wei en Sun Zhen dat de datingshows van China wel lijken op de shows die in het Westen uitgezonden worden, maar zoals hierboven reeds aangegeven is een show zoals IYATO veel meer dan een kopie van de Westerse programma’s aangezien er ook sociale problemen aangepakt worden.¹⁹⁴ Dat wordt bevestigd door het feit dat Gang Wang, de producer van IYATO, verklaarde dat de ‘leftover women’ én de ‘leftover men’ beiden een inspiratie vormden voor de show. De alleenstaande vrouwen die tot categorie van de ‘leftover women’ behoorden, werden vaak als een probleem gezien dat opgelost moest worden. Een programma zoals IYATO kon voor hen de oplossing betekenen. Een oplossing moest niet altijd ver gezocht worden: ook los van tv-programma’s werden er tal van evenementen georganiseerd om de zoektocht naar een huwelijkspartner vlotter te doen verlopen. Met deze woorden wordt

¹⁹⁰ Chen Shenghua 陈胜华. “Jiangsu Weishi “feichengwura” jiemu hexin jingzheng li tanxi” 江苏卫视《非诚勿扰》节目核心竞争力探析 (Een onderzoek naar de kerncompetitie van “If you are the one” van Jiangsu Television). P. 32

¹⁹¹ Wang, Xi 王兮. “Dangdai qingnian hunlian jiazhi guan - - jiyu daxing jiaoyou lei jiemu “fei cheng wu rao” de neirong fenxi” 当代青年婚恋价值观——基于大型交友类节目《非诚勿扰》的内容分析 (De waarden van het huwelijk van hedendaagse jongeren – een inhoudsanalyse van de datingshow “if you are the one”). P. 77

¹⁹² Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 244

¹⁹³ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 520

¹⁹⁴ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 244

duidelijk dat de show aandacht schenkt aan de verschillen tussen man en vrouw en dat uit zich gedurende het hele programma.¹⁹⁵

In het kader van de alleenstaande vrouwen die als sociaal probleem beschouwd worden, merken Luo Wei en Sun Zhen reeds op dat IYATO in de context van de groeiende economische economie, als een industrie uit een “ongetrouwde crisis”¹⁹⁶ voortkomt.¹⁹⁷ IYATO beperkt zich niet alleen tot Mainland China want ook voor Chinezen die bijvoorbeeld in Amerika wonen, is er de mogelijkheid om deel te nemen aan het programma.¹⁹⁸ Aan de hand van de bovenstaande bevindingen wordt het duidelijk hoe de datingshows in China verschillen van de datingshows in het Westen. De manier waarop de datingshows in elkaar zitten is dan wel gelijkaardig, toch is er sprake van een ideologisch verschil: in het Westen worden dergelijke programma’s louter gezien als entertainment, terwijl ze in China gebruikt worden als ‘dienst’ naar het volk toe.¹⁹⁹

In een relatief recent artikel over IYATO op de website ‘Women of China’ lezen we dat de show de hoge verwachtingen van de Chinese vrouwen onder de aandacht brengt. In het artikel wordt dit bevestigd door de resultaten van een enquête die de Chinese datingwebsite baihe.com voerde: 75% van de Chinese vrouwen wil dat haar man twee keer zoveel verdient als zichzelf. Het artikel omschrijft IYATO als een microkosmos die symbool staat voor de volledige Chinese datingcultuur. De Chinese overheid neemt om die reden dit programma serieus.²⁰⁰

Zoals gebruikelijk is in China, voert de overheid ook een sterke controle uit over de media en in dit geval over IYATO. De overheidsinmenging in dit programma wordt duidelijk gemaakt door enerzijds de steun die het programma van de overheidsorganisatie ACWF ontvangt en anderzijds de controle die de overheid voert over dit programma met behulp van censuur. De censuur staat onder controle van SARFT (State Administration of Radio, Film, and Television)²⁰¹.²⁰² SARFT gaf kritiek op IYATO omwille van het benadrukken van

¹⁹⁵ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” Pp. 525-527

¹⁹⁶ In het Engels omschrijft men dit als een “unmarried crisis”.

¹⁹⁷ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 240

¹⁹⁸ Het artikel getuigt dat er ook buiten China vraag is om deel te nemen aan het programma om een Chinese partner te vinden. Cfr: Women of China. “Chinese Dating Show to Hold Auditions in U.S.” Laatst gewijzigd op 18 oktober, 2012. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm](http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm)

¹⁹⁹ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 244

²⁰⁰ Women of China. “Women on Chinese Datingshows are more critical” Laatst aangepast 20 december, 2016. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/opinion/1612/4063-1.htm](http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/opinion/1612/4063-1.htm)

²⁰¹ De SARFT is een overheidsorgaan dat voor de censuur instaat en ook de structuur van de uitzendingen regelt (bijvoorbeeld hoeveel uur uitzendingstijd maximaal gespendeerd mag worden aan entertainment). Deze organisatie heet sinds 2013 “the State Administration of Press, Publication, Radio, Film and Television” (SPPRFT). Cfr: Wanning, Sun. “From Poisonous Weeds to Endangered Species: Shenghuo TV, Media Ecology and Stability Maintenance.” In *Journal of Current Chinese Affairs*, Vol. 44, Nr. 2 (2015): 17-37. Geraadpleegd op 7 mei 2017, Google Scholar. P. 22

²⁰² Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 244

materialistische en individualistische waarden zoals het uiterlijk en sociale privileges.²⁰³ Nochtans worden de vrouwen die deelnemen aan IYATO voorgesteld als gewone alledaagse vrouwen die niet per se voldoen aan de door de ACWF bepaalde definitie van ‘sheng nü’. De criteria die bij de selectie worden toegepast, worden bewust niet verspreid, maar het is wel duidelijk dat uiterlijk en sociale privileges van belang zijn.²⁰⁴ Ze zouden de sociale stabiliteit in het gedrang kunnen brengen. Als gevolg werd de structuur van de show aangepast: de deelnemers werden nu zorgvuldiger gekozen om de normen en waarden die de show implementeert, op te krikken.²⁰⁵

De show bestaat inmiddels al zeven jaar en men voelt aan dat het programma aan vernieuwing toe is. Presentator Meng Fei gelooft dat het omkeren van de rollen (24 mannen tegenover één vrouw) positief zou kunnen zijn, maar om hier zeker van te zijn, wacht men momenteel nog op de resultaten van de uitzendingen.²⁰⁶

3.2.2. Analyse van het programma “If you are the one”

Via het sociale medium YouTube keken we naar de 45ste episode van het zesde seizoen van IYATO. In deze reeks zijn de deelnemende mannen Chinezen die - al dan niet voorlopig - in de Verenigde Staten wonen.²⁰⁷ We analyseerden het programma en hun deelnemers aan de hand van de principes van H. G. Widdowson. Enerzijds maakten we gebruik van de principes van het taalgebruik, communicatie en context. Bij het eerste principe omtrent het taalgebruik, ligt de focus op de tekst (of in dit geval de gesproken woorden) die deel uitmaakt van het discours en niet de tekst op zich. Het tweede principe is de communicatie zelf. Hierbij vragen we ons af in welke mate de communicatie pragmatisch effectief is. De tekst kan bijvoorbeeld gebruikt worden om een voorstel uit te drukken en door terug te vallen op de context, expliciete informatie achterwege laten. Dit is kenmerkend voor het alledaagse taalgebruik. De context is met betrekking tot IYATO een belangrijk principe. Met het gebruik van context refereert

²⁰³ Wanning. “From Poisonous Weeds to Endangered Species: Shenghuo TV, Media Ecology and Stability Maintenance.” P. 24

²⁰⁴ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. Pp. 247-251

²⁰⁵ Wanning. “From Poisonous Weeds to Endangered Species: Shenghuo TV, Media Ecology and Stability Maintenance.” P. 24

²⁰⁶ Zhao Guangxia 赵光霞 en Song Xinrui 宋心蕊. ““Yuan lai fei cheng wu rao” changshi nannü huhuan” 《缘来非诚勿扰》尝试男女互换 (“If you are the one” een poging tot het omwisselen van mannen en vrouwen). Guangzhou Ribao 广州日报 (Guangzhou dagblad), 10 oktober, 2016.

²⁰⁷ YouTube. “(Eng Sub) If you are the one. S6E45. Meng Xue leaves” Laatst gewijzigd op 16 november, 2016. Geraadpleegd op 7 mei, 2017. https://www.youtube.com/watch?v=VpC_qpHHeBk.

Widdowson naar situaties waarin gebruik gemaakt wordt van een bepaald taalgebruik. De situatie op zich is niet meteen relevant, maar wordt contextueel relevant gemaakt.²⁰⁸

Anderzijds werden ook de principes van “critical discourse analysis” (CDA) toegepast. CDA wordt vooral toegepast door onderzoekers die bezorgd zijn over het gebruik of zelfs misbruik van taal die gebruikt wordt om sociaal-politieke macht uit te oefenen. Met behulp van CDA gaat men op zoek naar de achterliggende ideologische en sociale problemen die eventueel aangekaart worden wanneer iemand een tekst produceert. CDA gaat op zoek naar de overtuigingskracht die schuilt achter een tekst, wat zich vaak voordoet onder de vorm van ideologische vooroordelen. Het onderstaande citaat maakt duidelijk waarom CDA kritisch genoemd kan worden:

“CDA is critical in the sense that it calls into question ideas and assumptions that have become taken for granted as self-evidently valid on the grounds that they actually preserve a status quo which in effect sustains inequality and injustice by privileging the elite and the powerful at the expense of everybody else.”

H.G. Widdowson vermeldt verder dat de voorstanders van CDA niet zomaar onderzoekers zijn, maar eerder activisten met een duidelijk doel voor ogen.²⁰⁹

Doorheen het onderzoek zullen de verschillende principes gebruikt worden enerzijds door mezelf en anderzijds door Luo Wei, Sun Zhen, Chen Shenghua en Luzhou Li. In het onderzoek van Wei en Zhen naar IYATO merken we op dat beide auteurs eerder negatief staan ten opzichte van het populaire tv-programma. Deze negativiteit kan al opmerkt worden in de titel van hun onderzoek waarin ze het over de “netelige positie” hebben waarin de ‘leftover women’ zich bevinden. Ze vinden dan ook dat het belangrijk is om de deelname van vrouwen in deze soort programma’s in de juiste context te plaatsen. De juiste context betekent globaal post-feminisme en de lokale genderpolitiek. Daarnaast willen ze duidelijk maken dat IYATO een basis vormt voor genderstereotypen in het postsocialistische China van de 21ste eeuw. Met betrekking tot het fenomeen ‘sheng nü’, komen ze tot de conclusie dat de vrouwen die deelnemen aan IYATO zichzelf meteen profileren als ‘leftover women’ en dit gegeven ook als normaal beschouwen. In tegenstelling tot Luo Wei en Sun Zhen zien deze vrouwen deze term niet als een neerbuigende sociale constructie die hen opgelegd wordt.²¹⁰

²⁰⁸ Widdowson, H.G. *Discourse Analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2007. Pp. 9-26

²⁰⁹ Widdowson. *Discourse Analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2007. Pp. 70-71

²¹⁰ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. Pp. 240-245

Een vergelijkende blik op “If you are the one”

Het programma begint met de presentator Meng Fei die via een lift op het podium terechtkomt. Hij verwelkomt zijn medepresentatoren Le Jia en Huang Han en vervolgens roept hij de 24 ‘mooie’ single meisjes het podium op. Wanneer ze hun plaats ingenomen hebben achter hun lichtjes, leest Meng Fei de te winnen prijzen voor uit een witte map. Dit moment komt heel geforceerd over en lijkt op een verplichte formaliteit. Daaropvolgend komt de eerste mannelijke kandidaat neergedaald uit dezelfde lift. Zijn aankomst wordt begeleid met luide muziek en veel geroep vanuit de studio. Meteen bewijst hij zijn ‘mannelijkheid’ met een Chinese gevechtssprong en het publiek gaat los. Met deze constatering, sluit ik me aan bij Luzhou Li. Zij benadrukt ook het verschil in de manier waarop de vrouwen op het podium komen en hoe de mannen hun entree maken. De vrouwen komen het podium op zoals bij een misverkiezing, terwijl ze de opkomst van de man beschrijft als “ritualized”. Li verklaart haar gebruik van het woord “ritualized” door enerzijds te stellen dat deze manier van presentatie meteen de kans geeft aan de man om zich mysterieus op te stellen en ook een mannelijke indruk na te laten. Anderzijds geeft de mannelijke opkomst aan hoe weinig mannen er beschikbaar zijn ten opzichte van het aantal vrouwen. De opstelling van het podium benadrukt deze visie nog meer. Li spreekt zelfs van een “harem-structuur” omwille van de aanwezigheid van één man ten opzichte van 24 vrouwen. Binnen deze harem-structuur onderscheidt ze drie verschillende individuen of groepen door wie de vrouwen aangestaard worden: (1) de vrijgezel, (2) de personen achter de panoramische camera en ten laatste (3) het publiek. Wel vermeldt ze dat de starende blik naar de vrouwen als seksueel object omgekeerd kan worden wanneer de vrijgezel het podium betreedt. Op dat specifieke moment zijn het niet de vrouwen, maar de man die als seksueel object behandeld wordt. Verder gebruiken de vrouwen vaak objecten zoals make-up en accessoires waardoor hun vrouwelijkheid extra benadrukt wordt.²¹¹ Dit alles sluit aan bij het principe ‘context’ van Widdowson.

Vervolgens zien we dat de man op het podium naast de presentator gaat staan. De show kan nu echt van start gaan. Chen Shenghua zegt dat de mannen tijdens het programma de kans krijgen om zich aan de hand van drie filmpjes voor te stellen. In deze filmfragmenten wordt voornamelijk gefocust op hun leven, hun professionele carrière, hun gevoelens en hun houding ten opzichte van het huwelijk. Zelf merkte ik echter op dat vooraleer de filmpjes van start gaan,

²¹¹ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” Pp. 527-529

de man reeds heel kort de tijd krijgt om zichzelf aan de 24 dames voor te stellen. Onmiddellijk volgend op deze korte voorstelling kunnen de meisjes al voor de eerste keer beslissen of ze nog in de running willen blijven voor een date met de eerste kandidaat. Wanneer de presentator aan één van de meisjes vraagt waarom ze haar lichtje uit heeft gedaan, vertelt ze dat ze niet hield van de manier waarop hij op het podium kwam. Ze is op zoek naar een meer volwassen iemand. Het valt op dat de meisjes zelf de kans niet krijgen om zich even voor te stellen. Ik sluit me hier aan bij de opmerking van Chen Shenghua dat de vrouwen alleen aan bod komen om iets te zeggen over de man.²¹² Vaak vertellen ze op die manier ook iets over zichzelf. Er wordt niet lang stilgestaan en men gaat door naar de volgende ronde.

De tweede ronde bestaat uit het vertonen van één van de drie filmpjes die Chen Shenghua vermeldde: een introductiefilmpje waarin de mannelijke kandidaat vertelt waar hij woont, wat hij reeds bereikt heeft, dat hij zorgt voor zijn kleine zus en dat hij ondanks zijn 13 jaar in Amerika, veel waarde hecht aan Chinese tradities. Omwille van deze dingen die hij over zichzelf vertelt, merk ik op dat hij de drang heeft om te presteren ten opzichte van de aanwezigen. Eén van de vrouwen vindt het goed dat hij de Chinese cultuur in Amerika promoot. Het valt ook op dat de meisjes veel belang hechten aan de zorg voor de familie. Daarnaast is de carrière van grote invloed op de beslissing van de meisjes om hun lichtje te laten branden of juist niet. Li ziet deze manier van beslissen aan de hand van lichtjes als een positief gegeven. Ze spreekt zelfs over een positieve bijdrage tot het feminisme in China: de vrouwen die deelnemen aan de show, krijgen de kans om via hun lichtbakjes aan te geven of ze de man die zich zojuist heeft voorgesteld, naar huis willen sturen of niet. Om dit te kunnen beslissen wordt de man net zoals bij zijn binnenkomst, bekeken en beoordeeld door de 24 vrouwen bij wie de uiteindelijke beslissing ligt.²¹³ Ik sluit me hier niet bij aan aangezien de macht die de vrouwen voelen bij de mogelijkheid om de man naar huis te sturen of niet, al snel kan uitmonden in omgekeerd feminisme.

Wanneer één van de meisjes de voorgestelde vrijgezel wat beter wenst te leren kennen, zijn haar argumenten die ze hiervoor aanhaalt reeds heel serieus en toekomstgericht. Ze vermeldt dat ze hem hoe dan ook zal steunen, dat ze samen met hem voor zijn jongere zus wil zorgen en dat ze in hem een goede familieman ziet. Haar doel is duidelijk en ze wil geen tijd verliezen.

²¹² Chen Shenghua 陈胜华. “Jiangsu Weishi “fei cheng wu rao” jiemu hexin jingzheng li tanxi” 江苏卫视《非诚勿扰》节目核心竞争力探析 (Een onderzoek naar de kerncompetitie van “If you are the one” van Jiangsu Television). P. 32

²¹³ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 521

Uiteindelijk gaan ze niet op date omdat de man (die in Amerika woont) geen lange afstandsrelatie ziet zitten. Opnieuw is het opvallend dat men al meteen een serieuze stap vooruitdenkt. Deze bevindingen sluiten aan bij de manier waarop Wei en Zhen het programma waarnemen. Volgens hen benoemen de Chinese producers zelf hun programma als: “large-scale programs to provide services”. “Services” staat in dit citaat voor hulp bieden aan de kandidaten bij het vinden van een partner om een serieuze relatie mee op te bouwen, wat ook blijkt uit bovenstaande analyse. De vrouw haalt meteen heel serieuze redenen aan om de man te overtuigen voor haar te kiezen.²¹⁴

Wat betreft de verwachtingen die de vrouwen over de man hebben, het valt op dat men wil dat de man over de economische middelen beschikt om het huwelijk te betalen en daarnaast ook zorg te kunnen dragen voor de familie.²¹⁵

3.3. Andere matchmakers

Hoe populair IYATO ook mag zijn, het is niet het enige medium dat deel uitmaakt van de Chinese datingcultuur. Dat willen we in dit laatste onderdeel onder de aandacht brengen. Naast IYATO zijn er ook nog een aantal datingwebsites, *offline* huwelijksmarkten en dergelijke.

Volgens een artikel op de website van de ACWF vindt er elk weekend een ‘onofficiële’²¹⁶ huwelijksmarkt plaats in het Volkspark van Shanghai. Vooral de ouders staan in het park met een blaadje waarop de eigenschappen van hun zoon of dochter beschreven staan, te wachten tot ze een potentiële match vinden voor hun kind (Zie bijlage twee). Volgens Yang Yang worden er bijna drie keer meer vrouwen dan mannen aangeboden op deze huwelijksmarkten. Een huwelijksmarkt is daarnaast ook geen fenomeen dat enkel en alleen in Shanghai plaatsvindt: ook in Beijing zijn er dergelijke concepten in de openbare parken.²¹⁷ Volgens Jing Zheng maakt dit duidelijk bijna elke Chinees betrokken is in deze cultuur van matchmaking *xiangqin* 相亲.²¹⁸

Naast de huwelijksmarkten zijn er ook nog de online platformen waar mannen en vrouwen hun zoektocht naar een partner verder kunnen zetten. Deze staan bekend als ‘matchmaking website’ *xiang qin wang zhan* 相亲网站 of ‘website for love and marriage’ *hun lian wang zhan*

²¹⁴ Wei en Zhen. “Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament”. P. 244

²¹⁵ Li. “If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China.” P. 530

²¹⁶ Het is niet duidelijk of er ook officiële huwelijksmarkten plaatsvinden en wat het verschil zou zijn tussen een officiële en een onofficiële huwelijksmarkt.

²¹⁷ Women of China. “Women on Chinese Datingshows are more critical”.

²¹⁸ Zheng, Jing. “Xiangqin Wave: A Close Look at Modern Chinese Dating Culture” in Academic Journal of Interdisciplinary Studies, Vol. 2, Nr. 9. (2013): 319-325. Geraadpleegd op 15 mei 2017, Google Scholar. Pp. 319-320

婚恋网站。 Volgens Jing Zheng zijn de meest bekende voorbeelden hiervan: zhenai.com, jiayuan.com, marry5.com en baihe.com.²¹⁹

²¹⁹ Voor meer gedetailleerde info over deze matchmaking websites, is het artikel van Jing Zheng nuttig. Cfr: Zheng. “Xiangqin Wave: A Close Look at Modern Chinese Dating Culture”. Pp. 319-320

Slot

In deze thesis onderzochten we de zoektocht van de vrouw naar een huwelijkspartner binnen de nieuwe economische tendensen in China.

Het willen vinden van een levenspartner is geen tijdsgebonden gegeven: we begonnen deze thesis dan ook met een basis omtrent de belangrijkste huwelijkstradities en –wetten die China al van voor de consolidatie van de Volksrepubliek kende. De veranderende huwelijkstradities sinds het ontstaan van de Volksrepubliek China waren eerder positief ten opzichte van de vrouw en dus ook ten opzichte van de gelijkheid. Omwille van de wettelijke aanpassingen op verschillende vlakken zoals de huwelijksleeftijd, het huwelijkscontract, scheiding en dergelijke, kende de vrouw een grotere vrijheid op vlak van het huwelijk. Deze vrijheid was echter niet grenzeloos en de nieuwe economische tendensen sinds de opendeurpolitiek van Deng Xiaoping zorgden ervoor dat de situatie veranderde. Deze veranderingen werden ondersteund door de All-China Women's Federation, de organisatie die oorspronkelijk bestemd was om de vrouw te beschermen. Hieruit blijkt de contradictorische rol die de organisatie speelde: enerzijds als spreekbuis voor de Chinese Communistische Partij en anderzijds als beschermer van de rechten en plichten van de vrouw. De eerstgenoemde rol kwam op de eerste plaats te staan en stond vaak haaks op wat de tweede rol eigenlijk zou moeten vervullen of nastreven. Eén van de meest opvallende verwezenlijkingen van deze contradictorische rol, is de in 2007 ontstane term: 'leftover women' of 'sheng nü' 剩女. Deze term omvat alle vrouwen van om en bij de leeftijd van 27 jaar die een goede job hebben, maar zonder echtgenoot door het leven gaan. Het aandeel van de alleenstaande vrouwen in China werd zodanig serieus genomen met als gevolg dat er een speciale term ontstond voor deze alleenstaande vrouwen. Waar men zou verwachten dat de All-China Women's Federation niet akkoord zou gaan met dergelijk sociaal stigma, werd de term net door deze organisatie bekend gemaakt en zelfs gepromoot. Dit gebeurde aan de hand van artikels op hun officiële website www.womenofchina.cn, campagnes en dergelijke. Vrouwen ervaren het krijgen van dit label vaak als het startschot voor hun intensieve zoektocht naar een huwelijkspartner en gaat gepaard met de vrees voor om niet 'op tijd' een echtgenoot te vinden en zo werkelijk 'leftover' te zijn.

Nochtans bewijst de onevenwichtige geslachtsverhouding die in China heerst, dat er geen overschot van vrouwen in China is, maar een overschot aan mannen. Er is een onnatuurlijke balans tussen het aantal vrouwen ten opzichte van het aantal mannen, maar toch is er geen

sprake van een gelijkaardig fenomeen dat benoemd zou kunnen worden als ‘leftover men’ of ‘sheng nan’ 剩男.

Daarnaast zagen we dat het fenomeen van de ‘leftover women’ zich niet beperkt tot het Chinese vasteland, maar ook bekend is in Taiwan en Hong Kong mits kleine aanpassingen in het taalgebruik.

De zoektocht naar een huwelijkspartner kan onmogelijk als eenzijdig beschouwd worden. Er zijn dan ook verschillende factoren van de omgeving die een invloed uitoefenen op deze zoektocht. Eerst en vooral zijn er de economische veranderingen. Deze tendensen kunnen we als rode draad doorheen het onderzoek beschouwen. Een tweede factor die invloed heeft op de zoektocht, is de media. Niet alleen spelen de staatsgeleide mediakanalen en de ACWF in op de vrouwen om hun zoektocht onder controle te brengen, recent zijn daar ook populaire tv-programma’s bijgekomen. In deze programma’s wordt de zoektocht naar de perfecte match uitvoerig besproken en weergegeven. Een van de meest populaire shows in deze categorie is het Chinese programma ‘If you are the one’ *fei cheng wu rao* 非诚勿扰. Het programma is zo populair dat het niet alleen in China bekeken wordt: wereldwijd zijn er fans die het programma graag bekijken. De bijdrage van dit programma ten opzichte van het discours omtrent de ‘leftover women’, is niet positief. Het programma versterkt het gebruik van het sociale stigma en zorgt ervoor dat veel vrouwen zich afvragen of ze al dan niet een ‘leftover woman’ zijn. Ook vandaag wordt ‘sheng nü’ nog steeds in de (officiële) pers gebruikt. Hieruit blijkt dat het probleem nog niet onmiddellijk van de baan geschoven is. De oplossing van Luo Wei en Sun Zhen om het alledaags gebruik van de term stop te zetten, is zeker een uitweg die men zou moeten overwegen.

Tenslotte is er zeker een wisselwerking aanwezig tussen de zoektocht van de Chinese vrouw naar een huwelijkspartner en de veranderende economische tendensen. Wegens de stigmatisatie van de ‘leftover women’ wordt deze wisselwerking eerder als negatief beschouwd. Toch haalden ook enkele vrouwen positieve impulsen uit de nieuwe economische tendensen en weigeren ze zich in hokjes te laten steken. Het onderzoek naar deze wisselwerking is nog steeds actueel en is zeker en vast ongelofelijk boeiend om te blijven volgen.

Bibliografie

Westerse bronnen

Angeloff, Tania. "Le féminisme en République Populaire de Chine: entre ruptures et continuités" In *Revue Tiers Monde*, Nr. 209. (2012): 89-106. Uitgegeven door Armand Colin. Geraadpleegd op 2 maart 2017, Google Scholar.

Bailey, Paul J. *Women and Gender in Twentieth-Century China*. Verenigd Koninkrijk: Palgrave Macmillan, 2012.

Cheng, Eileen J. "All-China Women's Federation (ACWF)" in *Encyclopædia Britannica*, 24 Oct. 2014. Geraadpleegd op 2 maart 2017, Google Scholar.

Coontz, Stephanie. *Marriage, a history: how love conquered marriage*. VS: Viking Penguin, 2005. Geraadpleegd op 27 maart 2017, Google Books.

Croll, Elisabeth. *Changing identities of Chinese women*. Londen & New Jersey: Zed Books, Hong Kong: Hong Kong University Press, 1995.

Croll, Elisabeth. *China's new consumers: social development and domestic demand*. VS, Canada: Routledge, 2006.

Croll, Elisabeth. *The politics of marriage in contemporary China*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.

Davis, Deborah en Wang, Feng, ed. *Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China*. Verenigde Staten: Stanford University Press, 2009. Geraadpleegd op 5 mei 2017, Google Books.

Fincher, Leta Hong. *Leftover women: the resurgence of gender inequality in China*. Londen: Zed Books Ltd., 2014.

Fincher, Leta Hong. 'China's entrenched gender gap' Cfr: <http://www.w-t-w.org/en/wp-content/uploads/2013/05/Chinas-Entrenched-Gender-Gap.pdf>

Fincher Leta Hong. "China's Feminist Five" In *Dissent*, Vol. 63, Nr. 4. (2016): 84-90. Uitgegeven door University of Pennsylvania Press. Geraadpleegd op 2 maart 2017.

Fong, Mei. "The Misconceived One-Child Policy Lives On" in *Current History* 115.782 (2016): 240-242. Geraadpleegd op 13 april 2017, Google Scholar.

Gelb Joyce en Palley Marian Lief. *Women and Politics around the world: a comparative history and survey, volume 2*. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-Clio (2009). Geraadpleegd op 18 maart 2017, Google Books.

Hemminki, E., Wu, Z. en Viisainen K. "Illegal births and legal abortions – the case of China" in *Reproductive Health* (2005): 1-8. Uitgegeven door Biomed Central Ltd. Geraadpleegd op 8 april 2017, Google Scholar.

Hooper, Beverley. "Women in China: Mao v. Confucius" in *Labour History*, Nr. 29, Women at work. (1975): 132-145. Uitgegeven door Australian Society for the study of labour history, Inc. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR.

Howell, Jude. "The Struggle for Survival: Prospects for the Women's Federation in Post-Mao China" In *World Development*, Vol. 24, Nr. 1. (1996): 129-143. Uitgegeven door Elsevier Science Ltd. Geraadpleegd op 2 maart, Google Scholar.

Ji, Yingchun en Yeung, Wei-Jun Jean. "Heterogeneity in contemporary Chinese marriage" in *Journal of Family Issues*, Vol. 35, Nr. 12. (2014): 1662-1682. Uitgegeven door The Author(s). Geraadpleegd op 9 april 2017, Google Scholar. P. 1663

Kaufman, Joan. "The Global Women's Movement and Chinese Women's Rights" in *Journal of Contemporary China*, Vol. 21, Nr. 76. (2012): 585-602. Geraadpleegd op 9 maart 2017, Google Scholar.

Koo, Wan Ning. "Literature Review: "Leftover Women in the People's Republic of China" from the selected works of Wan Ning Koo (2014). Geraadpleegd op 10 april 2017, Google Scholar.

Lake, Roseann. "All the shengnu ladies" in salon.com (2012)

Larson, Christina. "The startling plight of China's leftover ladies." In *Foreign Policy*, Nr. 193 (2012): 94-98. Uitgegeven door Washingtonpost. Newsweek Interactive, LLC. Geraadpleegd op 13 januari 2017, JSTOR.

"Leftover" and proud in *The Economist* (online)(2014). Uitgegeven door The Economist Newspaper NA, Inc. Geraadpleegd op 2 maart 2017, ProQuest Central.

Legge, James, trans. "The Li Ke (The Book of Rites) Part 1.", in twee delen, in: *Sacred Books of the East*, deel xxvii (1-10) en xxviii (11-46), Oxford (At the Clarendon Press) 1885.

Li, Luzhou. "If you are the one: dating shows and feminist politics in contemporary China." In *International Journal of Cultural Studies*, Vol. 18, Nr. 5 (2015): 519-535. Geraadpleegd op 17 januari 2017, Google Scholar.

Li, Xiaojiang en Zhang, Xiaodan. *Creating a Space for Women: Women's Studies in China in the 1980s. Signs*. Vol. 20, Nr. 1 (1994): 137-151. Geraadpleegd op 18 maart 2017, JSTOR.

Murstein, Bernard I. *Love, sex, and marriage through the ages*. New York: Springer Publishing Company, 1974.

Ni, Ernest. "The Family in China" in *Marriage and Family Living*, Vol.16, Nr. 4, International Issue on the Family. (1954): 315-318. Uitgegeven door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR.

Noboru, Niida. "Land reform and new marriage law in China." In *The Developing Economies*, Vol. 2, Nr. 1. (1964): 3-15. Geraadpleegd op 22 december 2016, Google Scholar.

Palmer, Michael. "Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction" in *The China Quarterly*, Nr 191, *China's Legal System: New Developments, New Challenges*. (2007): 675-695. Uitgegeven door Cambridge University Press namens the School of Oriental and African Studies. Geraadpleegd op 7 november 2016, JSTOR.

Pimentel, Ellen Efron. "Just how I love thee?: Marital Relations in Urban China" in *Journal of Marriage and Family*, Vol. 62, Nr. 1 (2000): 32-47. Gepubliceerd door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR.

Riley, Nancy E. "Interwoven Lives: Parents, Marriage, and Guanxi in China" in *Journal of Marriage and Family*, Vol. 56, Nr. 4. (1994): 791-803. Gepubliceerd door National Council on Family Relations. Geraadpleegd op 22 december 2016, JSTOR.

To, Sandy. *China's Leftover Women: Late Marriage among Professional Women and its consequences*. Londen en New York: Routledge, 2015.

Tsimonis, Konstantinos. "Purpose and the adaptation of authoritarian institutions: the case of China's state feminist organization." in *Journal of Chinese political science/Association of Chinese Political Studies* (2015): 57-74. Geraadpleegd op 2 maart 2017, Google Scholar.

Tucker, Catherine en Van Hook, Jennifer. "Surplus Chinese Men: Demographic Determinants of the Sex Ratio at Marriageable Ages in China" in *Population and Development Review*, Vol. 39, Nr. 2. (2013): 209-229. Uitgegeven door Population Council. Geraadpleegd op 8 maart 2017, JSTOR.

Wallis, Cara. "Chinese Women in the Official Chinese Press: Discursive Constructions of Gender in Service to the State" in *Westminster Papers in Communication and Culture*, Vol. 3, Nr. 1. (2006): 94-108. Uitgegeven door University of Southern California. Geraadpleegd op 2 april 2017, Google Scholar.

Wang Huachun, Chen Jianfang, Zhao Lu en Zhou Yue. "Gender imbalance and "Urban Leftover women"" in *Chinese Studies*, Vol. 4. (2015): 127-130. Uitgegeven door Beijing Normal University. Geraadpleegd op 9 april 2017, Google Scholar.

Wanning, Sun. "From Poisonous Weeds to Endangered Species: Shenghuo TV, Media Ecology and Stability Maintenance." In *Journal of Current Chinese Affairs*, Vol. 44, Nr. 2 (2015): 17-37. Geraadpleegd op 7 mei 2017, Google Scholar.

Wei Luo, Zhen Sun. "Are You the One? China's TV Dating Shows and the Sheng Nü's Predicament" In *Feminist Media studies*, Vol. 15(2) (2015): 239-256. Geraadpleegd op 17 januari 2017, Google Scholar.

Widdowson, H.G. *Discourse Analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

Yang, Wen Shan en Yen, Pei Chih. "Single and Happier? A Comparative Study of Marital Status, Socioeconomic Security and Wellbeing of Women in Hong Kong and Taiwan" in *The family and social change in Chinese societies*, Vol. 35. (2013): 81-97. Geraadpleegd op 22 december 2016, Google Scholar.

Yu, Mandy. "Representations of 'leftover women' in the Hong Kong reality television show *Bride Wannabes*". Geraadpleegd op 18 april 2017, Google Scholar.

Yuan Tien, H. "Age at Marriage in the People's Republic of China" in *The China Quarterly*, Nr. 93. (1983): 90-107. Gepubliceerd door Cambridge University Press namens the School of Oriental and African Studies. Geraadpleegd op 14 januari 2017, JSTOR.

Zheng, Jing. "Xiangqin Wave: A Close Look at Modern Chinese Dating Culture" in *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 2, Nr. 9. (2013): 319-325. Geraadpleegd op 15 mei 2017, Google Scholar.

Chinese bronnen

Chen Shenghua 陈胜华. "Jiangsu Weishi "feichengwura" jiemu hexin jingzheng li tanxi" 江苏卫视《非诚勿扰》节目核心竞争力探析 (Een onderzoek naar de kerncompetitie van "If you are the one" van Jiangsu Television). *Yang En Daxue 仰恩大学* (2014): 31-33.

Cheng Yu 程煜. “Weihe gudai shengnan shengnü shao?” 为何古代剩男剩女少? (Waarom zijn er minder leftover men en leftover women in de oude tijden?). Da Keji (baike xin shuo) 大科技(百科新说) (2013): 54-55.

Fang, Cai 蔡昉 en Wang, Du 都阳. “Wenhua dageming dui wuzhi ziben he renli ziben de pohuai” “文化大革命”对物质资本和人力资本的破坏 (Vernietigende effecten van de Culturele Revolutie op fysisch en menselijk kapitaal). Jingji xue (jikan) 经济学(季刊) (2003).

Ni, Ting 倪婷. “xin Zhongguo di yi ci “wu hao” jiating pingxuan huodong ji qi qishi” 新中国第一次“五好”家庭评选活动及其启示 (De eerste model familie activiteiten en de implicaties). Zhongguo fu yun 中国妇运 (2016): 43-45.

Tian Xinyuan 田心源 en Zhang Chuanwei 张传伟. “Zhonghua renmin gongheguo de jiehun nianling” 中华人民共和国的结婚年龄 (De huwelijksleeftijd in de Volksrepubliek China). Guowai Shehui Kexue 国外社会科学 (1983): 43-44.

Wang, Wenjing 王文静. “hunlian jiaoyou lei dianshi jiemu “fei cheng wu rao” cunzai wenti ji duice” 婚恋交友类电视节目《非诚勿扰》存在问题及对策 (De bestaande problemen van “if you are the one” op vlak van huwelijksprogramma’s en oplossingen). Hebei Daxue 河北大学 (2011).

Wang, Xi 王兮. “Dangdai qingnian hunlian jiazhi guan - - jiyu daxing jiaoyou lei jiemu “fei cheng wu rao” de neirong fenxi” 当代青年婚恋价值观——基于大型交友类节目《非诚勿扰》的内容分析 (De waarden van het huwelijk van hedendaagse jongeren – een inhoudsanalyse van de datingshow “if you are the one”). Qingnian Zuo jia 青年作家, Vol. 5. (2011): 77-79.

Xu, Hao 许浩. “Lun Zhongguo funü fading hunling de yanbian” 论中国妇女法定婚龄的演变 (On historical changes of the Chinese women’s legal age for marriage). Zhanjiang haiyang daxue xuebao 湛江海洋大学学报 (2006).

Xu, Xu 徐旭. ““fei cheng wu rao” jiemu chixu xing fazhan yanjiu” 《非诚勿扰》 节目持续性发展研究 (Onderzoek naar de duurzame ontwikkeling van het programma “if you are the one”). Xibei Daxue 西北大学 (2015).

Yu, Xiuli 于秀丽. “tanxin “hunyin dengji tiaoli” de shehui yingxiang” 谈新《婚姻登记条例》的社会影响 (Over de sociale invloed van de nieuwe huwelijksregistratieregulaties). Heilongjiang shi zhi 黑龙江史志 (2009): 89-88.

Zhao Guangxia 赵光霞 en Song Xinrui 宋心蕊. ““Yuan lai fei cheng wu rao” changshi nannü huhuan” 《缘来非诚勿扰》 尝试男女互换 (“If you are the one” een poging tot het omwisselen van mannen en vrouwen). Guangzhou Ribao 广州日报 (Guangzhou dagblad), 10 oktober, 2016.

Zhao Ziyang 赵紫阳. “Guowuyuan guanyu tiqing shenyi jue ding jiang xinhua tongxunshe zuowei guowuyuan de zucheng bumen de yi’an” 国务院关于提请审议决定将新华通讯社作为国务院的组成部门的议案 (Het centrale comité van de CCP heeft betreffende de beraadslaging besloten om Xinhua News Agency als integrale afdeling van het centrale comité van de CCP te beschouwen). Zhonghua renmin gongheguo guowuyuan gongbao 中华人民共和国国务院公报 (1982): 1.

Websites

BBC News. “Emotional advert about China’s ‘leftover women’ goes viral” Laatst gewijzigd op 8 april, 2016. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Http://www.bbc.com/news/world-asia-china-35994366](http://www.bbc.com/news/world-asia-china-35994366).

Belgium. “Wettelijke Huwelijksvoorwaarden” Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Https://www.belgium.be/nl/familie/koppel/huwelijk/voorwaarden](https://www.belgium.be/nl/familie/koppel/huwelijk/voorwaarden).

Congressional-executive commission on China. “Marriage Law of the People’s Republic of China (Chinese and English text)” Laatst gewijzigd op 19 september, 2016. Geraadpleegd op

21 mei, 2017. [Http://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/marriage-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended](http://www.cecc.gov/resources/legal-provisions/marriage-law-of-the-peoples-republic-of-china-amended).

National Bureau of Statistics China. Laatst gewijzigd 2014. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. [Http://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01](http://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01).

Women of China. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. www.womenofchina.cn

Women of China. “ACWF releases key work aims for 2017” Laatst gewijzigd op 6 maart, 2017. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/data_speaks/1703/2305-1.htm](http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/data_speaks/1703/2305-1.htm).

Women of China. “Chinese Dating Show to Hold Auditions in U.S.” Laatst gewijzigd op 18 oktober, 2012. Geraadpleegd op 6 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm](http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/145907-1.htm).

Women of China. “Nearly 80% of young singles awaits true love: survey” Laatst gewijzigd 21 februari, 2017. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/survey/1702/4313-1.htm](http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/survey/1702/4313-1.htm).

Women of China. “Organization” Geraadpleegd op 18 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/about/1503/2334-1.htm](http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/about/1503/2334-1.htm).

Women of China. “Women on Chinese Datingshows are more critical” Laatst gewijzigd 20 december, 2016. Geraadpleegd op 2 mei, 2017. [Http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/opinion/1612/4063-1.htm](http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/opinion/1612/4063-1.htm).

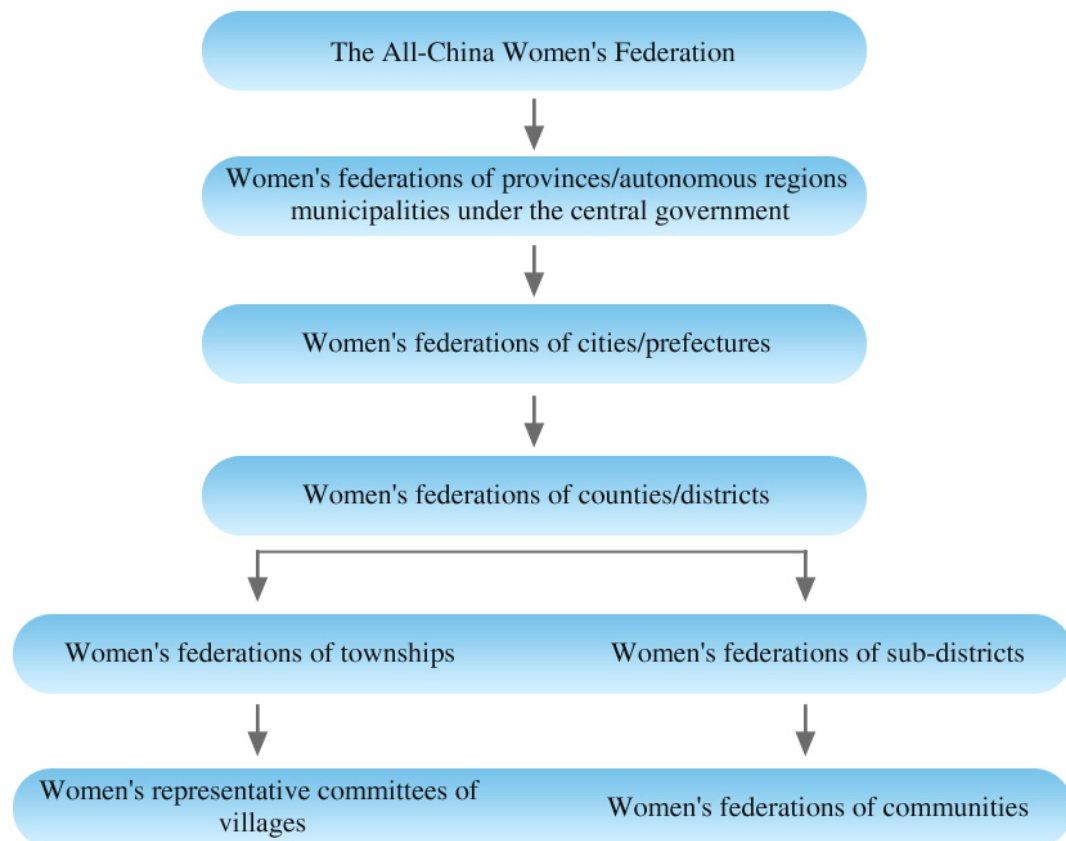
YouTube. “(Eng Sub) If you are the one. S6E45. Meng Xue leaves” Laatst gewijzigd op 16 november, 2016. Geraadpleegd op 7 mei, 2017. https://www.youtube.com/watch?v=VpC_qpHHeBk.

Xinhua Net. Geraadpleegd op 14 mei, 2017. www.xinhuanet.com

Bijlagen

Bijlage 1: de organisatiestructuur van de ACWF

Organizational Chart

Bron: Women of China. "Organization" Geraadpleegd op 18 mei, 2017.

<http://www.womenofchina.cn/womenofchina/html1/about/1503/2334-1.htm>

Bijlage 2: een huwelijksmarkt in Peking

Bron: eigen foto (M.E.)